

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

А.А. Брояка, О.П. Хаєцька

«ПОЛІТЕКОНОМІЯ»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять з дисципліни для
здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
освітнього рівня денної та заочної форми навчання галузі
знань 05 «Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051
«Економіка» , освітньо-професійної програми «Економіка»

Вінниця
2021

УДК 330.8 (073)

Політекономія. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього рівня денної та заочної форми навчання галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми / А.А. Брояка, О.П. Хаєцька; Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця: ВНАУ, 2021. 106 с.

Укладачі: Брояка Антоніна Анатоліївна, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ;
Хаєцька Ольга Петрівна, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.

Рецензенти: Коляденко С.В., д.е.н., професор кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ;
Павлюк Т.І, к.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних відносин, Вінницький торгівельно-економічний інститут КНТЕУ.

Затверджено до виконання науково-методичною комісією ВНАУ (протокол № 3 від 12 жовтня 2021 року) за поданням навчально-методичної комісії факультету економіки та підприємництва (протокол № 4 від 6 жовтня 2021 року).

Призначено для практичних занять здобувачів вищої освіти та викладачів даної дисциплін. В методичних рекомендаціях наводиться тематика занять, основні поняття, дискусійні питання та питання для самоконтролю, тести, проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів та список рекомендованої літератури.

Брояка Антоніна Анатоліївна

Хасцька Ольга Петрівна

ПОЛІТЕКОНОМІЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього рівня денної та заочної форми навчання галузі знань галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», освітньо-професійної програми «Економіка»

Підписано до друку _____ жовтень 2021 _____.

Формат А5.

Умовн.-друк. аркушів _____ 3,5 _____.

Опис навчальної дисципліни «Політекономія»	4
Передмова	5
Орієнтовна структура навчальної дисципліни «Політекономія»	12
Зміст дисципліни «Політекономія»	14
Атестація I. Загальні основи економічного розвитку та його чинники	14
Атестація II. Ринкові структури та ринки ресурсів, ефективність ринкової системи	48
Самостійна робота	88
Екзаменаційні питання з курсу «Політекономія»	91
Список рекомендованої літератури	96

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТЕКОНОМІЯ»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка освітньо-професійна програма Економіка Перший (бакалаврський)	Обов’язкова	
Атестацій – 2		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		30 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
	92 год.	138 год	
	Вид контролю: іспит (2 год.)		

матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28-29 трав. 2019 р.). Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. С.310-314.

63. Хаєцька О.П. Основні макроекономічні показники та їх вплив на зростання добробуту населення України. / Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права» (Полтава, 26 січня 2019 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч.2. С. 53-55.
64. Хаєцька О.П. Особливості економічного зростання в Україні та світі. Електронне наукове фахове видання. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
65. Хаєцька О.П. Особливості розвитку конкурентного середовища в Україні. Збірник тез доповідей V Міжнародна науково-практична конференція «Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовах ринкової економіки» Житомир. 2017. С. 617-621.
66. Хаєцька О.П. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності агропромислових ринків. Міжнародна науково-практична конференція «Міжрегіональна взаємодія логістичних систем в умовах трансформації економіки». Умань. 18-19 травня 2018 року. С.117-121.
67. Якубенко В.Д. Цивілізаційні архетипи та інституційні особливості відносин власності. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2017. Вип. 24(3). С. 19-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2017_24%283%29__5

категорії «витрати» *Економіка і суспільство*. Випуск № 9. 2017. С. 1181-1185.

55. Сахно А.А. Проблеми дослідження фінансової безпеки держави та шляхи її вирішення. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2018. № 2 (58). С. 49-57
56. Смесова В. Л. Експлікація економічних інтересів у другій половині XVIII ст. та їх трактування в економічній думці. *Економіка і регіон : науковий вісник Полтавського НТУ*. 2016. N 5. С. 97-101.
57. Тарасова І. Інституціоналізм в методології наукового дискурсу. *Актуальні проблеми економіки : Науковий економічний журнал*. 2015. № 2. С. 73-78
58. Токарчук Д.М. Зайнятість сільського населення та диверсифікація сільської економіки як шлях до покращення її стану. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики*. 2017. №12. С. 68 – 79.
59. Феняк Л.А. Порушення цінового паритету та шляхи його подолання в економіці України. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
60. Хаецкая О.П. Структура потребления и индекс потребительских цен в Украине. Украина, Болгария, ЕС: экономические и социальные тенденции развития материалы II Международной научно-практической конференции. Болгария, Бургас: Авангард Прима. 27-30 июня 2018. С. 86-89.
61. Хаецька О.П. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 1 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
62. Хаецька О.П. Економічне зростання в Україні. Теоретико-методологічні трансформації економічної науки у XXI ст.: перспективи нової парадигми:

ПЕРЕДМОВА

Методичні вказівки з дисципліни «Політекономія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» денної а заочної форми навчання.

Навчальна дисципліна «Політекономія» є фундаментальною навчальною дисципліною, що сприяє формуванню економічно компетентної та соціально адаптованої особистості, яка володіє системою знань про явища та процеси господарської життєдіяльності суспільства, методи та інструменти їхнього дослідження, способи та засоби вирішення економічних проблем.

Роль економічної науки в сучасних умовах суттєво зростає. Практика реформування економіки, здійснення переходу до ринкових зв'язків і відносин, забезпечення інтеграції економіки в систему світового господарства ставлять високі вимоги до економічних знань учасників цього процесу. Значною мірою вивчення економічної теорії формує ці знання, допомагає зрозуміти, як функціонує економічна система, в якій щоденно перебуває людина, сприяє вибору правильного економічного рішення. Тому вивчення базової навчальної дисципліни «Політекономія» є актуальною і важливою для студентів аби розширити свій світогляд та підвищити рівень своєї компетентності.

Вивчення дисципліни дозволяє сформувати ринково-орієнтований світогляд і ґрунтовну систему економічних знань у студентів щодо економічної систему суспільства, закони її функціонування і розвитку; щодо поведінки економічних суб'єктів та методів прийняття оптимальних господарських рішень як споживачами, так і виробниками за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання; щодо механізму функціонування національної економіки та набуття

навичок дослідження показників економічного та соціального розвитку економіки завдяки використанню універсального інструментарію та економічного моделювання.

Мета навчальної дисципліни – сформувати у студентів наступні інтегральні, загальні та фахові компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

сучасної ринкової економіки. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/90.pdf

46. Майборода О.Є., Сукрушева А.О., Куліш Є.В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. Вип. №10. 2017. С. 310-313.
47. Маркс К. Капітал: у 3 т. К.: Видавництво політичної літератури України, 1984.
48. Миронов Ю. Банківське рейтингування як інструмент стабілізації національної економіки. *Праці наукового товариства ім. Шевченка. Економічний збірник*. 2017. Т. 1. С. 377-396.
49. Неізнана О. В., Ткачук К. В. Дослідження сучасного стану кредитування економіки України з боку банківського сектору. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/67.pdf
50. Новікова Н. Л. Вплив економічних інтересів на розширене відтворення в аграрній сфері. *АгроСвіт* : Науково-практичний журнал. 2015. № 16. С. 10-16.
51. Павлюк Т.І. Сутність та роль конкуренції в ринковій економіці. Мукачівський державний університет. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 8-13.
52. Пасхавер Б. Й. Платоспроможний продовольчий попит. *Економіка АПК*. 2016. № 9. С. 51-61.
53. Радіонов Ю. Д. Теорія виробництва і надання суспільних благ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 11. С. 129-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_11_31
54. Родіна О.В. Сучасні підходи до визначення сутності

37. Кашуба О. М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2015. №6. С. 103-106.
38. Ковальчук С.Я. Особливості експортних операцій в межах дії зони вільної торгівлі. *Інвестиції: практика та досвіт*. №9. 2018 с.67-71.
39. Копилук О. Методологічні засади формування регіональної банківської системи. *Праці наукового товариства ім. Шевченка. Економічний збірник*. 2017. Т. 1. С. 315-326.
40. Костюченко Д. Л. Молодіжне безробіття в Україні: причини виникнення та вплив на розвиток сільських територій. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. №3, С.9-13
41. Краус Н. М., Самойленко Є.Г. Тіньова зайнятість і офіційне безробіття на ринку праці: світовий досвід і українські реалії. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014, № 1 (63), С. 64-71.
42. Кубрак Н.Р., Ткач С.М., Урбан І.Р. Біржовий ринок України та перспективи розвитку. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Економічні науки*. 2016. Т. 18, № 2. С. 84-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/smlnues_2016_18_2_18
43. Кудінова А. В. Суспільне відтворення в глобальній економіці: ключові детермінанти трансформації. *Бізнес Інформ*. 2015. № 5. С. 29-33.
44. Кудренко Н.В. Маслюченко Д.І. Формування і розподіл прибутку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип.. 20, 2017. С. 982-985.
45. Кузьменко А.В. Ціна як економічна категорія: порядок встановлення та методи ціноутворення в умовах

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання (РН)

РН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

РН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

Завдання:

- довести основні теоретичні положення сучасної економіки до оволодіння студентами, засвоєння базових економічних концепцій та моделей;
- надати допомогу в започаткуванні у студентів навичок

та вміння використовувати теоретичний інструментарій в дослідженні економічної поведінки господарювання, а також можливостей її прогнозування;

- вивчення загальних основ економічного життя суспільства, основних способів та механізмів ефективного використання обмежених ресурсів в умовах ринкової економіки;
- закономірностей становлення та розвитку економічної системи і діалектики взаємозв'язку її структурних елементів, визначення принципових рис соціально-економічних систем і напрямків їх еволюції;
- усвідомлення стратегічних пріоритетів та механізмів розвитку економіки України з урахуванням світового досвіду загально цивілізаційних перетворень.
- підвищення економічної та загальної культури студентів.

Предмет: система економічних категорій, законів та закономірностей господарського розвитку суспільства в різні історичні епохи.

У підсумку вивчення дисципліни, студенти повинні знати:

- основні теоретичні положення та ключові концепції економічної теорії, сучасні напрями її розвитку;
- ключові проблеми розвитку економічних систем та шляхи їх розв'язання;
- закономірності еволюції сучасних економічних систем;
- роль та функції домашнього господарства в ринковій економіці;
- передумови та принципи розвитку підприємництва; сутність, види та джерела формування та проблеми розподілу доходів у ринковій економіці;
- зміст, види та моделі суспільного відтворення;
- основні інструменти та межі державного регулювання ринкової економіки;

України в умовах глобалізаційних процесів : колективна монографія / Брояка А.А., Феняк Л.А., Хаєцька О.П., та ін; за ред.. В.М. Ціхавноської, О.М. Головні . Вінниця. 2013. 246 с.

29. Зайцев Ю.К., Москаленко О.М. Теоретико-методологічні проблеми становлення сучасної політичної економії. *Економічна теорія*. 2015. № 4. С. 54-61.
30. Зайцева І. С. Задорожко Г. Р. Проблеми зайнятості та безробіття в Україні та країнах Європейського Союзу. *Управління розвитком*. 2016. № 2 (184). С. 125-130.
31. Запша Г. М. Методологічні основи наукових досліджень відносин власності в системі сучасних аграрних перетворень. *АгроСвіт* : Науково-практичний журнал. 2015. № 14. - С. 3-6.
32. Західна О.Р., Петик Л.О., Щур-Живко О.С. Аналіз доходів та видатків Державного бюджету України. *Молодий вчений*. 2 (54), 2018. С. 714-718.
33. Ільєнко Н., Спасенко Ю. Забезпечення оптимальної диференціації заробітної плати – важливий напрям регулювання оплати праці. *Україна: аспекти праці*. 2015 р. №1. С. 22-27.
34. Ісакова Н. П., Данькевич Л.Р. Земельна рента та її форми у сільському господарстві України. *Научные труды Sworld*, 2015р. №2, С. 40-47
35. Калетнік Г. М., Мазур А. Г. Науково-теоретичні засади формування та розвитку людського капіталу в сільських територіях. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016р. № 10. С. 7-25.
36. Калетнік Г.М., Коваленко О.В., Брояка А.А. Сучасні тенденції розвитку харчової промисловості та її місце в економіці держави. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики*. 2017. №8. С. 7

- 40.
19. Брояка А.А., Лукіяненко. Р.О. Тенденції розвитку ринку праці України в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси Право*. 2019. №. 2/2. С. 4 - 9.
 20. Брояка А.А., Хаєцька О.П. Сучасний стан та тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2018. №7. С. 53-64.
 21. Бурлака Н.І. Балтремус О.М. Стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 31-38
 22. Варналій З.П. Конкуренція і підприємництво: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання України, 2015. 463 с
 23. Гессен Даг О. Біг на місці: парадокси конкуренції = Pa stedet Lor. Konkurransens paradokser / Даг О. Гессен, Томас Гілланд Еріксен ; пер. з норв. Ірини Сабор. Київ : Ніка-Центр, 2014. 208 с.
 24. Гончарук І. В., Томашук І. В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С. 19-30
 25. Грецький Р. Теоретичні підходи до визначення природи та сутності конкуренції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 2. С. 35-38.
 26. Гришкін, В. О.; Сімахова, А. О.; Перекопська, Ю. С. Аналіз впливу глобалізації на зайнятість населення в Україні. *Problems of Econoty*. 2016. Issue 3, p. 40-45.
 27. Дзигаленко І.С., Набок І.І. Стан та тенденції розвитку сучасної світової економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 16. 2017. С. 48-51.
 28. Забезпечення соціально-економічної стабільності

- сутність, структуру та закономірності розвитку світового господарства;
- причини виникнення та шляхи подолання глобальних проблем.

Під час вивчення дисципліни використовуються методики навчання: проектна технологія; розвиток критичного мислення; випереджувальна самостійна робота (перевернутий клас); навчання на основі практичного досвіду.

Методи викладання: використання мультимедійних лекцій; студентські презентації та виступи на наукових заходах; розв'язання ситуаційних задач; ділові та рольові ігри, що формують професійну компетентність; дослідницькі та творчі завдання; інші види індивідуальних та групових завдань.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, робота з інформаційними джерелами), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів).

Контроль рівня знань студентів здійснюється шляхом опитування та фіксованих виступів на практичних заняттях, перевірки самостійно виконаних завдань, виконання тестових завдань та підсумковим іспитом.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Політекономія» здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральними, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

Компетентність		Тема
ІК.	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються	1-15

комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.	
ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1-15
ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	4, 6, 8, 10
ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	1-10
ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	4,5,6,7, 9
СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.	8,9,12,13, 14,15
СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.	3,10,8,9,11
СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	9,11,12,13, 14,15
СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.	1,5,7,9
СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.	1,2,3,11,14
СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням	3,13,14,15

11. Богацька Н. М. Регулювання валютного ринку національним банком України. *Ефективна економіка*. 2018. № 3.
12. Бойчик І. М. Ринкова інфраструктура: сутність та характеристика. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 3. -С. 34-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_9
13. Брояка А.А. Адаптація зовнішньоторговельної діяльності аграрних підприємств до сучасних економічних умов. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. №. 4/2. С. 14-20.
14. Брояка А.А. Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України. *Проблеми економіки*. 2018. №1. С. 42-48.
15. Брояка А.А. Вплив соціально-економічних чинників на формування споживчого попиту. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №6. С. 27-38.
16. Брояка А.А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку України : Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі» (Полтава, 14 листопада 2017 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2017. С. 34 – 36.
17. Брояка А.А. Передумови та перспективи еколого-орієнтованого розвитку в Україні. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права» (Полтава, 26 січня 2019 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч.6. – С. 8-10.
18. Брояка А.А. Поведінка споживача в сучасній ринковій економіці. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №4 . С. 32-

4. Chaikin O. Environmental management certification: social and economic monitoring / O. Chaikin, E. Kirieieva, O. Slobodeniuk. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*. 2018. Vol. 40 N. 3. Pp. 297-306. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2018.28>
5. Khaietska O.P. Features of innovation politics of enterprises. (Особливості інноваційної політики підприємств) *Historical sciences. Colloquium-journal*. Warszawa, Polska. 2021. №2 (89). P.12-19.
6. Olha Khaietska, Mark Myronenko, Olena Polova, Natalia Koval [Capitalization of banks: theory, practice and directions of ensuring](#) - Banks and Bank Systems, 13: 173-183, 2018.
7. Olha Khaietska. Analysis of key macroeconomic indicators and features of economic growth of Ukraine. (Аналіз основних макроекономічних показників та особливостей економічного зростання України) *Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology*. Copyright by Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach. 2019. 23-32 p.
8. Olha Khaietska. Assessment of the investment climate in Ukraine. (Оцінка інвестиційного клімату в Україні) *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung*. Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2020. 170-180 p.
9. Базилевич В. Парадигмальні зрушення в економічній теорії XX ст. / В. Базилевич, А. Ігнатюк, Н. Гражевська. *Вища школа : наук.-практ. вид.* 2018. № 3. С. 71-90
10. Бичков М.М., Яровий А.М. Природа і сутнісна визначеність економічних інтересів. *Регіональна бізнес-економіка та управління : науковий, виробничо-практичний журнал*. 2017. N 2. С. 102-110.

Програмні результати навчання розкриваються у всіх темах навчальної дисципліни

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

«Політекономія» входять до фундаментально-професійного блоку сучасної системи підготовки фахівців всіх спеціальностей і є базовою дисципліною. Вона займає важливе місце в системі суспільних наук, тісно пов'язана з філософією, соціологією, психологією, політологією, правом та іншими навчальними дисциплінами. Разом з тим вона є загальним теоретичним та методологічним підґрунтям для решти економічних дисциплін: прикладної економіки (мікроекономіки та макроекономіки), функціональних економічних наук (фінансів, менеджменту, маркетингу тощо), інформаційно-аналітичних наук (статистики, економіко-математичного моделювання тощо), історико-економічних наук (історії економічних учень) тощо.

**ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТЕКОНОМІЯ»**

Назви блоків і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у т. ч.			усього	у т.ч.		
		лек	сем	с.р		лек	сем	с.р
Атестація 1. Загальні основи економічного розвитку та його чинники								
1. Предмет і методи політичної економії	10	2	2	6	10			10
2. Виробництво матеріальних благ Продукт і характер праці. Економічні потреби та інтереси	10	2	2	6	10	2		8
3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	10	2	2	6	10			10
4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	10	2	2	6	10	2		8
5. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.	10	2	2	6	10		1	9
6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата	10	2	2	6	10		1	9
7. Витрати виробництва і прибуток	10	2	2	6	10			10
Разом	70	14	14	42	70	4	2	64
Атестація 2. Ринкові структури та ринки ресурсів, ефективність ринкової системи								
8. Домогосподарство в	10	2	2	6	10	2		8

10. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
11. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. з англ. Львів: Просвіта, 1997. 672 с.
12. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. / Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
13. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
14. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
15. Самуэльсон П. Экономическая теория и математика – оценка = Economic Theory and Mathematics – an Appraisal. Экономическая политика. 2012. № 3. С. 115-126.
16. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.
17. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

Додаткові:

1. Antonina A. Broyaka. The Information Support of Agricultural Information-Advisory Activity in Ukraine as the Key Component of Its Development. *Business Inform* 2017/1/1. № 474. p.130-136
2. Broyaka Antonina, Khaietska Olha. Unemployment as a major socio-economic problem of society development. (Безробіття як головна соціально-економічна проблема розвитку суспільства) *Polish journal of science*. 2020. № 27. Vol. 2. P. 57-67.
3. Brue, Stanley L. and MacPhee, Craig, "From Marx to Markets: Reform of the University Economics ". *Journal of Economic Education*. Vol. 26, № 2, Spring.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. McConnell, Campbell. Economics : Principles, Problems, & Policies : [англ.] Campbell McConnell, Stanley Brue, Sean Flynn. 21st Ed. McGraw-Hill, 2018.
2. Microeconomics Kapitel 16 (S.563 ff.), Pindyck, Robert S., Rubinfeld Daniel L., 6th Edition, Prentice-Hall Series in Economics, 2004
3. Білецька, Л.В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: навч. посіб. / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич; М-во освіти і науки України. К.: , 2015. 652 с.
4. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І. Лисенко С.Ф. та ін. Економічна теорія: підручник для вищої школи / за заг. ред.. Соколова М.О., Горлач М.І. К.: ЦУЛ. 2017. 532 с.
5. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка) : у 2-х ч. : Ч.2 : мікроекономіка, макроекономіка : навч. посіб. ; за ред. М. М. Теліщука / Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 544 с.
6. Економічна теорія: навч. посіб. / [Л. С. Шевченко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
7. Економічна теорія: навч. посіб. / [О. В. Стефанишин та ін.] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
8. Економічна теорія: навч. посіб. / Н. Г. Ушакова [та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2015. 241 с.
9. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.

системі економічних відносин. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток								
9. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки. Форми прибутку, процент і рента.	10	2	2	6	10		1	9
10. Суспільне відтворення та його циклічність. Суспільний продукт і його основні форми	10	2	2	6	10		1	9
11. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та її регулювання державою. Інфляція	10	2	2	6	10		2	8
12. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції	10	2	2	6	10			10
13. Фінансово-кредитна система	10	2	2	6	10			10
14. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	10	2	1	7	10			10
15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	10	2	1	7	10			10
Разом	80	16	14	50	80	2	4	74
Всього	150	30	28	92	150	6	6	138

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТЕКОНОМІЯ»

I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЙОГО ЧИННИКИ

Тема 1. Предмет і методи політичної економії

Дискусійні питання

1. Зародження економічних знань. Основні етапи і напрями розвитку економічної теорії.
2. Економічні категорії і закони, їх пізнання та використання.
3. Предмет та функції політичної економії.
4. Методи дослідження економічних процесів і явищ.

Основні та поняття

Економіка, економічна теорія, політична економія, меркантилізм, фізіократи, класична політекономія, марксистська політекономія, матеріальне виробництво, праця, предмети праці, засоби праці, робоча сила, засоби виробництва, продуктивні сили, виробничі відносини, організаційно-економічні та соціально-економічні відносини, економічні категорії, економічні закони, економічна система, діалектичний метод, метод наукової абстракції, системний підхід, аналіз і синтез, кількісний метод, кейнсіанство, неокласицизм, монетаризм, інституціоналізм, маржиналізм.

Контрольні питання

1. В чому полягає необхідність виникнення і розвитку економічної теорії?
2. Які основні напрямки розвитку економічної теорії?
3. Що вивчає економічна теорія?
4. Охарактеризуйте функції політичної економії

82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	задовільно
60-65	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

53. Собівартість продукції, її структура та шляхи зниження.
54. Суспільне виробництво-основа життя і розвитку суспільства.
55. Сутність господарського механізму, його роль та завдання.
56. Сутність суспільного відтворення та його види.
57. Сутність та основні структурні елементи економічної системи.
58. Суть і види економічної діяльності. Суспільний поділ праці та структура суспільного виробництва.
59. Суть і функції фінансів.
60. Суть конкуренції. Позитивні і негативні сторони конкуренції.
61. Суть прибутку. Підприємницький, економічний, бухгалтерський, чистий прибуток.
62. Суть та функції ціни.
63. Суть та функції грошей.
64. Суть, причини, види та соціально – економічні наслідки інфляції.
65. Типи економічних систем та критерії їх класифікації.
66. Типи та форми власності. Різновиди власності.
67. Товар і його властивості. Споживна вартість, мінова вартість, вартість.
68. Форми власності на землю і форми господарювання в аграрному секторі економіки.
69. Форми та методи державного регулювання ринкової економіки.
70. Циклічність суспільного відтворення. Види циклів, їх фази.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно

5. Що таке економічний закон? Наведіть приклади економічних законів та категорій.
6. Які загальні наукові методи дослідження використовує економічна теорія.
7. Чому матеріальне виробництво є основою розвитку суспільства?
8. У чому полягає особливість взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин.

Тести

1. Представники якого напрямку в економічній науці в якості предмета досліджували сферу торгівлі:
 - а) класична школа політичної економії;
 - б) меркантилізм;
 - в) кейнсіанство;
 - г) монетаризм?
2. Яке з визначень найбільш точно відображає сутність економічної теорії:
 - а) наука, що досліджує проблеми ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення індивідуальних і суспільних потреб;
 - б) наука, що досліджує особливості розвитку суспільства на різних етапах його існування;
 - в) наука, що досліджує особливості управління підприємством для досягнення максимального прибутку;
 - г) наука, що досліджує проблеми вибору ефективної державної політики для вирішення соціальних проблем?
3. Поняття методу пізнання містить у собі:
 - а) дослідження структури і міста економічної науки в загальній системі знань;
 - б) певну методологію дослідження;
 - в) суб'єктивні судження вченого;
 - г) підхід до предмета дослідження.

4. Завдяки якому з представлених методів пізнання вдається фіксувати суть явищ:
- а) метод порівняння;
 - б) метод припущень;
 - в) метод наукової абстракції;
 - г) діалектичний метод?
5. Який з наведених методів пізнання вивчає економічні явища у постійному русі та взаємозв'язку з іншими:
- а) метод математичного моделювання;
 - б) метод аналізу;
 - в) метод синтезу;
 - г) діалектичний метод?
6. Якими причинами можна пояснити існування економічних проблем?
- а) Безмежністю потреб та обмеженістю ресурсів;
 - б) Наявністю безробіття та інфляції;
 - в) Зростанням населення Землі;
 - г) Забрудненням навколишнього середовища.
7. Позитивна економічна теорія характеризує:
- а) економічну дійсність;
 - б) економіку, якою вона має бути;
 - в) економіку, що досягла позитивних зрушень у короткостроковому періоді;
 - г) економіку, що досягла позитивних зрушень у довгостроковому періоді.
8. Нормативна економічна теорія характеризує:
- а) економічну дійсність;
 - б) економіку, якою вона має бути;
 - в) економіку, що досягла позитивних зрушень у короткостроковому періоді;
 - г) юридичні норми і правила, що регулюють поведінку різних економічних суб'єктів.
9. Яке з наведених визначень найбільш точно відображає сутність економічних категорій:

- Норма амортизації.
33. Основні види конкуренції. Форми вільної конкуренції. Монополістична конкуренція.
34. Основні елементи ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна.
35. Основні макроекономічні показники СНР.
36. Підприємництво: суть, функції, моделі.
37. Підприємство - організаційна форма підприємництва. Його функції та організаційна структура.
38. Поділ витрат на підприємствах: зовнішні, внутрішні, постійні, змінні, граничні, бухгалтерські витрати.
39. Показники економічної і соціальної ефективності виробничої діяльності.
40. Поняття власності. Місце власності в системі економічних відносин.
41. Поняття кредитної системи та її структура.
42. Поняття та функції ринкової інфраструктури, її основні елементи.
43. Поняття, місце та роль фінансової системи в розвитку економіки. Сутність і функції фінансів.
44. Причини виникнення, види та форми монополії.
45. Продуктивні сили і виробничі відносини, їх структура та взаємодія.
46. Реалізація сукупного суспільного продукту при простому і розширеному відтворенні.
47. Результати економічної діяльності. Продукт і його властивості. Послуги і їх види.
48. Ринок, його суть та функції.
49. Різноманітність форм власності та їх види. Економічні форми реалізації власності.
50. Рушійні сили економічного зростання.
51. Світова торгівля, її види та структура
52. Система національного рахівництва: необхідність виникнення, зміст, цілі.

9. Власність в економічній системі. Суб'єкти та об'єкти власності.
10. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення
11. Грошова система та її елементи, основні типи грошових систем.
12. Державний бюджет, його місце та роль у розвитку економіки.
13. Диференціальна рента першого і другого виду. Абсолютна рента.
14. Доходи населення та джерела їх формування.
15. Економічне зростання, його суть, типи та види.
16. Економічні категорії та закони, їх пізнання та використання.
17. Економічні кризи та їх соціально – економічні наслідки.
18. Економічні функції держави в ринковій економіці.
19. Зародження економічних знань. Основні етапи розвитку економічної теорії.
20. Конкуренція, її види та соціально-економічні результати.
21. Методи дослідження економічних явищ та процесів.
22. Міжнародні економічні відносини.
23. Монопольна рента: причини, умови формування, джерела та форми вилучення.
24. Мотиви економічної діяльності: потреби та економічні інтереси.
25. Нагромадження як матеріальна основа розширеного відтворення. Види нагромадження.
26. Натуральне та товарне виробництво, їх основні риси.
27. Необхідність і суть державного регулювання економіки.
28. Норма прибутку і фактори, що її визначають.
29. Рентабельність. Норма рентабельності.
30. Оборотний капітал (фонди). Фонди обігу. Оборотні засоби.
31. Орендна плата. Ціна землі.
32. Основний капітал (фонди). Фізичний і моральний знос.

- а) засіб дослідження предмету економічної теорії;
 - б) спосіб пізнання, одне з можливих розв'язань економічної проблеми;
 - в) наукове поняття, що характеризує сутність того, чи іншого економічного явища;
 - г) об'єкт пізнання економічної теорії як науки?
10. Яке з наведених визначень найбільш точно відображає сутність економічних законів:
- а) критерій правильності результатів пізнання;
 - б) стійкі причинно-наслідкові зв'язки, дія яких проявляється як домінуюча тенденція в економічному житті;
 - в) спосіб пізнання, одне з можливих розв'язань економічної проблеми;
 - г) об'єкт пізнання економічної теорії як науки?

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Роль економічної теорії в сучасному суспільстві.
2. Розвиток економічної думки в Україні.

Список рекомендованої літератури

1. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І. Лисенко С.Ф. та ін. Економічна теорія: підручник для вищої школи. К.: ЦУЛ. 2017. 532 с.
2. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: Навч. посіб. - 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
3. Економічна теорія: навч. посіб.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К., Знання, 2012. 702 с.
5. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч.

- посіб. За ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.
6. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
 7. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
 8. Основи економічної теорії: Навч. посіб. за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
 9. Стефанишин О.В. Економічна теорія: навч. посіб.; Львів. нац. ун–т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
 10. Ушакова Н.Г. Економічна теорія: навч. посіб. ; Харків. держ. ун–т харчування та торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2015. 241 с.
 11. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.
 12. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Економічні потреби та інтереси

Дискусійні питання

1. Виробництво - основа життя і розвитку людського суспільства.
2. Суспільне виробництво. Матеріальне і нематеріальне виробництво.
3. Основні фактори виробництва: праця, земля, підприємливість, капітал, інформація.
4. Продукт, як результат економічної діяльності, його

	Грошовий оборот та механізм його регулювання в Україні. Особливості та шляхи удосконалення податкової системи на сучасному етапі.		
T14	Інтеграція України до світового господарства. Проблеми економічної безпеки України.	7	10
T15	Глобалізація як закономірний процес світо господарського розвитку Взаємопов'язаність та передумови вирішення глобальних проблем. Місце України у вирішенні глобальних проблем людства.	7	10
	РАЗОМ	92	138

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З КУРСУ «ПОЛІТЕКОНОМІЯ»

1. Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс.
2. Банки, їх види та функції. Банківська система. Банківські операції. Небанківські фінансові установи.
3. Безробіття і зайнятість населення. Види безробіття та його соціальні наслідки.
4. Біржева торгівля. Види та функції бірж.
5. Бюджетна, податкова, грошово-кредитна та соціальна політика держави.
6. Валовий дохід і прибуток. Бухгалтерський та економічний прибуток.
7. Види та функції кредиту.
8. Витрати виробництва. Постійні і змінні витрати.

	Фінансово-економічна звітність та відображення у ній основних показників господарської діяльності підприємства.		
T7	Структура капіталу (фондів). Фізичний і моральний знос. Значення прискореної амортизації в умовах НТР. Капітал сфери обігу. Оборотної засоби.	6	10
T8	Сучасні теорії підприємництва. Малий бізнес і його роль в економіці. Банкрутство підприємств та його причини.	6	8
T9	Державна підтримка цін в аграрному секторі. Економічний механізм функціонування системи агробізнесу. Розвиток нових форм господарювання в АПК України.	6	9
T10	Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення. Пенсійне забезпечення та його види. Компенсаційна політика держави.	6	9
T11	Система національних цін України. Економічна криза в Україні. Статутна та інвестиційна політика.	6	8
T13	Інноваційна діяльність у системі державного регулювання. Фінансово-кредитні важелі регулювання економіки України в перехідний період.	6	10
T12	Державний бюджет України.	6	10

властивості та методика обчислення.

5. Показники ефективності економічної діяльності та шляхи її підвищення.

6. Економічні потреби та інтереси як рушійні сили розвитку суспільного виробництва.

Основні поняття

Виробнича і соціальна інфраструктура, виробнича і невиробнича сфера, фактори виробництва, продукт виробництва, сукупний суспільний продукт, валовий національний продукт, кінцевий суспільний продукт, необхідний та додатковий продукт, національний дохід, національне багатство, соціальна та економічна ефективність, продуктивність праці, фондоддача, фондомісткість, матеріаловіддача, матеріаломісткість, економічні і соціальні потреби, економічні інтереси.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте фактори суспільного виробництва
2. Поясніть різницю в поняттях і методичні обчислення суспільного сукупного продукту, валового національного продукту, кінцевого суспільного продукту і національного багатства.
3. Яка економічна природа необхідного і додаткового продукту?
4. Що являє собою національний дохід?
5. Які показники економічної ефективності виробництва Ви знаєте?
6. Що являє собою соціально-економічна ефективність виробництва?
7. Покажіть взаємозв'язок економічних та соціальних потреб. Чому вони є рівнозначними? Чи можна говорити про примат економічних потреб ?
8. Яким чином потреби впливають на виробництво?

Тести

1. Виробництво - це:
 - а) Процес поєднання природних і трудових ресурсів;
 - б) Процес безпосереднього впливу людини на природу з метою створення економічних благ;
 - в) Процес створення матеріальних благ;
 - г) Цілеспрямована діяльність людей по перетворенню природи.
2. Засіб праці - це:
 - а) фізичні та розумові зусилля людини, спрямовані на створення продукту праці;
 - б) Те, за Допомогою чого людина перетворює природні ресурси на продукт праці;
 - в) те, на що спрямована людська праця з метою створення продукту праці;
 - г) правильної відповіді немає.
3. До матеріальних ресурсів виробництва не належить:
 - а) земля;
 - б) капітал;
 - в) праця;
 - г) правильної відповіді немає.
4. Предмет праці — це:
 - а) фізичні та розумові зусилля людини, спрямовані на створення продукту праці;
 - б) те, за допомогою чого людина перетворює природні ресурси на продукт праці;
 - в) те, на що спрямована людська праця з метою створення продукту Праці;
 - г) правильної відповіді немає.
5. Яка з перелічених властивостей не характерна для економічних ресурсів:
 - а) обмеженість;
 - б) різноманітність;
 - в) безмежність;

	Розвиток економічної думки в Україні.		
T2	Виробництво і проблема збереження природи. Вплив науково – технічної революції на зміни у факторах виробництва. Ресурсний потенціал України.	6	8
T3	Тенденції розвитку власності в індустріально розвинутих країнах. Система власності в Україні. Становлення форм власності в сільському господарстві України.	6	10
T4	Еволюція товарного виробництва. Суперечності товарного виробництва. Теорії вартості та їх різновиди. Історія грошей України. Розвиток функцій грошей. Становлення грошової системи України.	6	8
T5	Соціальне ринкове господарство: сутність, умови та принципи його функціонування. Основні риси перехідної економіки України. Теорія цін та ціноутворення. Становлення ринкової інфраструктури в Україні. Нові форми банківської діяльності. Формування фондового ринку в Україні.	6	9
T6	Економічна діяльність підприємств на мікрорівні.	6	9

9. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / В.Г.Чепіга. К. : Ліга-К, 2014. 240 с.
10. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
11. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
12. Політична економія : навч.-метод. посібник / І. І. Помінова. Х. : MONOGRAF, 2016. 268 с.
13. Салькова І. Ю., Римар А. Ю. Основи забезпечення фінансової безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 889-893.
14. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Самостійна робота студента може включати: опрацювання основного матеріалу, що не висвітлювався на заняттях, опрацювання додаткових питань аналітичного та прикладного характеру, що зазначені, розв'язок тестових завдань та питань для самоконтролю, підготовка презентацій, дослідницькі (творчі) завдання, есе та його захист.

Завдання для самостійного опрацювання

Тема	Зміст завдання	К-ть год.	
		денна	заоч.
T1	Механізм дії та використання економічних законів. Взаємозв'язок економічної теорії та політики. Сучасні економічні теорії.	6	10

- г) корисність.
6. Сукупність матеріальних благ та послуг, вироблених в країні за певний проміжок часу, — Це:
 - а) валовий національний продукт;
 - б) Чистий Суспільний продукт;
 - в) національний дохід;
 - г) кінцевий суспільний продукт.
7. Визначте які галузі відносяться до сфери матеріальних послуг:
 - а) будівництво;
 - б) транспорт;
 - в) освіта;
 - г) юридичні послуги.
8. Крива виробничих можливостей показує:
 - а) точну кількість двох товарів, яку економіка має намір виробляти;
 - б) найкращу з можливих комбінацій двох товарів;
 - в) альтернативні комбінації виробництва товарів за наявності даної кількості виробничих ресурсів;
 - г) правильної відповіді немає.
9. Економічні потреби – це:
 - а) Потреби, які можуть бути задоволені шляхом споживання товарів або послуг;
 - б) Блага, які необхідні людині;
 - в) Речі та послуги, які Ви можете придбати на обмежені ресурси;
 - г) Природні ресурси, капітал та праця.
10. Економічні блага - це:
 - а) Обмежені блага;
 - б) Тільки блага, що мають високий ступінь корисності;
 - в) Блага, що мають корисність тільки для споживача даного блага;
 - г) Блага, що виробляються тільки для свого власного споживання.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Методика обчислення валового національного продукту.
2. Показники соціальної і економічної ефективності суспільного виробництва.
3. Економічні інтереси.

Список рекомендованої літератури

1. Брояка А.А. Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України. *Проблеми економіки*. 2018. №1. С. 42–48.
2. Буян І. В. Економічні форми взаємозв'язку та взаємодії біологічних і духовних нужд людини з її працею. *Економічна теорія*. 2012. № 2. С. 85-92.
3. Горlach М.І., Соколов М.О., Кримов М.І. Лисенко С.Ф. та ін. Економічна теорія: підручник для вищої школи. К.: ЦУЛ. 2017. 532 с.
4. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: Навч. посіб. - 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
5. Економічна теорія: навч. посіб.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
6. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К., Знання, 2012. 702 с.
7. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. За ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.
8. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
9. Новікова Н. Л. Вплив економічних інтересів на розширене відтворення в аграрній сфері. *АгроСвіт : Науково-практичний журнал*. 2015. № 16. С. 10-16.
10. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний

світу;

в) Зростання світового фінансового ринку;

г) Розвиток багатонаціонального підприємництва.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Шляхи розв'язання енергетичної проблеми.
2. Освоєння Світового океану і космосу.

Список рекомендованої літератури

1. Брояка А.А. Сучасні проблеми забезпечення продовольчої безпеки України та шляхи їх вирішення. *Економіка. Фінанси Право*. 2017. №. 4/2. С. 52 - 58.
2. Гришкін, В. О.; Сімахова, А. О.; Перекопська, Ю. С. Аналіз впливу глобалізації на зайнятість населення в Україні. *Problems of Economy* . 2016, Issue 3. p. 40-45.
3. Дзигаленко І.С., Набок І.І. Стан та тенденції розвитку сучасної світової економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 16, 2017. С. 48-51.
4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2012. 702 с.
5. Економічна теорія: політична економія: Навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Зверькова. Одеса: Атлант, 2014. 338 с.
6. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій / І. В. Кокарев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
7. Кудінова А. В. Суспільне відтворення в глобальній економіці: ключові детермінанти трансформації. *Бізнес Інформ*, 2015. № 5. С. 29-33.
8. Основи економічної науки : курс лекцій / В. С. Савчук, О. О. Беляєв, К. Т. Кривенко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАНУ В. С. Савчука. К. : КНЕУ, 2011. 442 с.

- г) Контроль за забрудненням до тих пір, доки граничні вигоди перевищують граничні витрати.
6. До економічних інструментів подолання екологічної кризи слід віднести:
- а) Удосконалення діючого природоохоронного законодавства;
 - б) Розробку та впровадження ресурсозберігаючих технологій;
 - в) Впровадження екологічного податку з виробників, які застосовують екологонебезпечні технології;
 - г) Еколого-правове виховання.
7. Конверсія – це:
- а) Зростання мілітаризації економіки;
 - б) Перерозподіл фінансових ресурсів на користь цивільних галузей;
 - в) Переведення військового виробництва на випуск мирної продукції.
 - г) Зменшення видатків бюджету на утримання військово-промислового комплексу.
8. До глобальних проблем не відносяться:
- а) Забезпечення людства сировиною, енергією, продовольством;
 - б) Прискорення економічного розвитку країн;
 - в) Мирне освоєння космічного простору;
 - г) Охорона прав людини.
9. До негативних наслідків мілітаризації слід віднести:
- а) Збільшення рівня безробіття;
 - б) Втрату інтелектуального потенціалу;
 - в) Поглиблення диспропорцій в економіці.
 - г) Зменшення валового внутрішнього продукту.
10. Важливим фактором розвитку міжнародної торгівлі, що діє всупереч процесу глобалізації є:
- а) Регіоналізація міжнародної торгівлі;
 - б) Зростання відкритості економік провідних країн

посібник. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.

11. Основи економічної теорії: Навч. посіб. за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
12. Стефанишин О.В. Економічна теорія: навч. посіб.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
13. Ушакова Н.Г. Економічна теорія: навч. посіб. ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2015. 241 с.
14. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.
15. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку

Дискусійні питання

1. Сутність і основні структурні елементи економічної системи.
2. Типи економічних систем.
3. Власність в економічній системі. Об'єкти та суб'єкти власності.
4. Різноманітність форм власності та їх види. Економічні форми реалізації власності.
5. Розвиток відносин власності в економіці України

Основні поняття

Економічна система, власність, об'єкти і суб'єкти власності, відносини власності, право власності, привласнення, відчуження, володіння, розпорядження,

користування; індивідуальна, приватна, колективна, групова, кооперативна, суспільна, інтелектуальна, акціонерна, корпоративна власність; монополізація, одержавлення, націоналізація, денаціоналізація, роздержавлення, приватизація, демонополізація.

Контрольні питання

1. Які типи економічних систем Ви знаєте?
2. Що таке власність як економічна категорія?
3. У чому полягають економічні та юридичні аспекти відносин власності?
4. Охарактеризуйте місце власності на засоби виробництва у системі виробничих відносин.
5. Які типи і форми власності Ви знаєте?
6. Які існують тенденції у розвитку приватної власності в сучасних умовах?

Тести

1. "Економічна система":
 - а) Потребує поєднання індивідуальних ринків, пов'язаних один з одним;
 - б) Представляє собою конкретну систему інституціональних установ та координаційний механізм, які використовуються при вирішенні проблеми ефективного розподілу ресурсів;
 - в) Потребує наявності якої-небудь центральної влади (наприклад, державної), яка координує всю економічну діяльність;
 - г) Представляє собою схему, яка дозволяє фірмі одержувати гроші за рахунок діяльності інших фірм.
2. Основними перевагами ринкової економіки є:
 - а) Забезпечення ефективного розподілу ресурсів та економічної свободи;
 - б) Рівномірний розподіл особистих доходів і

зв'язків таким чином, що:

- а) Темпи зростання міжнародної торгівлі випереджають темпи зростання виробництва;
 - б) Темпи зростання виробництва випереджають темпи зростання міжнародної торгівлі;
 - в) Зростає міжнародний обмін сировиною та напівфабрикатами;
 - г) Темпи торгівлі цінними паперами нижче за темпи міжнародної торгівлі товарами та послугами.
3. Передумовою розв'язання глобальних проблем є:
 - а) Стимування науково-технічного прогресу та зростаючої відкритості національних економік;
 - б) Об'єднання зусиль та ресурсів людства і перебудова системи міжнародних відносин на засадах загальнолюдських цінностей;
 - в) Підпорядкування інтересів країн, що розвиваються, потребам соціально-економічного прогресу високо розвинутих країн;
 - г) Підпорядкування інтересів високо розвинутих країн потребам соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються.
 4. Глобальні проблеми слід вирішувати з урахуванням інтересів;
 - а) Всіх народів;
 - б) Високорозвинених країн;
 - в) Країн, що розвиваються;
 - г) Регіональних об'єднань країн.
 5. Екологічний неоколоніалізм – це:
 - а) Політика держави, спрямована на заборону еколого небезпечного виробництва;
 - б) Спроби розвинутих країн розв'язати власні економічні проблеми за рахунок менш розвинутих країн;
 - в) Глобальне порушення природної рівноваги і деградація природного середовища;

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Дискусійні питання

1. Причини виникнення та сутність глобальних проблем.
2. Шляхи розв'язання екологічної та сировинної проблем.
3. Мілітаризація економіки та шляхи роззброєння.
4. Демографічні проблеми світу і шляхи їх вирішення.
5. Економічні проблеми України та шляхи їх вирішення

Основні поняття

Глобальні проблеми людства, мілітаризація, роззброєння, паливо – енергетична проблема, сировинна проблема, екологічна катастрофа, демографічна проблема, глобальне потепління.

Контрольні питання

1. Які глобальні проблеми людства Ви знаєте?
2. Назвіть причини виникнення глобальних проблем людства.
3. До яких наслідків може призвести енергетична проблема?
4. Охарактеризуйте демографічну проблему України.
5. Наслідки екологічної катастрофи в Україні.

Тести

1. Глобалізація економіки пов'язана з:
 - а) Формуванням сукупності взаємопов'язаних та взаємозалежних економік;
 - б) Становленням цілісного всесвітнього господарського організму;
 - в) Зменшенням економічної залежності країн та регіонів;
 - г) Формуванням міжнародної валютної системи.
2. Глобалізація змінює зміст світових господарських

забезпечення повної зайнятості;

в) Забезпечення стабільності цін і справедливого розподілу особистих доходів;

г) Ліквідація дискримінації і зведення до мінімуму забруднення навколишнього середовища.

3. Критеріями розмежування типів економічних систем є:

а) Рівень добробуту членів суспільства;

б) Тип координації та управління економічними діями суб'єктів;

в) Форма власності на ресурси;

г) Вірні відповіді б) і в).

4. Якою є економічна система сучасної України:

а) Ринкова економіка;

б) Командна економіка;

в) Перехідна економіка;

г) Традиційна економіка.

5. Командна економіка припускає:

а) Поєднання конкуренції з плануванням;

б) Свободу вибору підприємницької діяльності;

в) Директивність планів;

г) Вплив на економіку традицій, релігії.

6. Власність як економічна категорія — це:

а) майнові об'єкти, що привласнюються;

б) закріплення прав на майно в юридичних нормах;

в) відносини між людьми з приводу привласнення матеріальних благ;

г) правильної відповіді немає.

7. Головну роль в системі відносин власності відіграє:

а) суспільна форма праці;

б) власність на вироблений продукт;

в) власність на засоби виробництва;

г) організаційно-економічні, господарчі форми реалізації власності.

8. Теорія прав власності сформульована зокрема:

- а) К. Марксом;
 - б) Дж. М. Кейнсом;
 - в) Р. Коузом;
 - г) М. І. Туган-Барановським.
9. Провідна форма власності у сучасній ринковій економіці;
- а) державна;
 - б) приватна;
 - в) акціонерна;
 - г) змішана.
10. Роздержавлення має на меті:
- а) створення приватної власності як провідної форми;
 - б) ліквідування державної власності;
 - в) передачу функцій державного управління на рівень підприємства без зміни характеру власності;
 - г) усі відповіді правильні.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Проблеми формування багатоукладності відносин власності в Україні.
2. Досвід здійснення приватизації у європейських країнах.

Список рекомендованої літератури

1. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: Навч. посіб. - 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
2. Запша Г. М. Методологічні основи наукових досліджень відносин власності в системі сучасних аграрних перетворень *АгроСвіт : Науково-практичний журнал*. 2015. № 14. С. 3-6.
3. Економічна теорія: навч. посіб.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. За ред. В.

- с
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 12. Пахуча Е.В., Філімонов Ю.Л., Лещенко Л.О. Структурні зміни зовнішньої торгівлі України аграрною продукцією. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6962>
 13. Пітель Н.Я. Проблеми розвитку експортоорієнтованої діяльності аграрної сфери економіки України. *Агросвіт*. 2019. № 16. С. 25–34.
 14. Прощаликіна А.М., Петренко Т.С. Місце України на світовому ринку продукції АПК. *Агросвіт*. 2018. № 11. С. 22-26.
 15. Сиротюк А.М. Особливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності в агропромисловому комплексі. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 1 (6). Том 2. С. 279-283.
 16. Ставська Ю.В., Глуха А.О. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в умовах євроінтеграції. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 5(10). С. 59-64.
 17. Хаєцька О.П. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності агропромислових ринків. Міжрегіональна взаємодія логістичних систем в умовах трансформації економіки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Умань, 18-19 трав. 2018 р.). Умань: «Візаві», 2018. С. 118-121.
 18. Хаєцька О.П. Сучасні тенденції зовнішньоекономічної діяльності України. *Економіка. Фінанси. Право*. № 2/2. 2017. С.79-83.

- сектора – джерело надходження іноземних інвестицій. *Економічний дискурс*. 2016. Вип. 3. С. 16-25.
2. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія. Навч. посібник. К.: ЦНЛ. 2009. 684 с.
 3. Брояка А.А. Адаптація зовнішньоторговельної діяльності аграрних підприємств до сучасних економічних умов. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. №. 4/2. С. 14-20.
 4. Брояка А.А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку України : Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі» (Полтава, 14 листопада 2017 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2017. С. 34 – 36.
 5. Брояка А.А. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК. *Економіка, Фінанси, Менеджмент*, 2020. №1 . С. 146-159.
 6. Зовнішня торгівля України товарами та послугами за 2018 рік. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
 7. Основи економічної науки : курс лекцій / В. С. Савчук, О. О. Беляєв, К. Т. Кривенко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.,чл.-кор. НАНУ В. С. Савчука. К. : КНЕУ, 2011. 442 с.
 8. Чепіга В.Г. Основи економічної теорії: Навч. посіб. К. : Ліга-К, 2014. 240 с.
 9. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
 10. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423
 - Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К., Знання, 2012. 702 с.
 5. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. За ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.
 6. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
 7. Осацька Ю. Є. Економічний зміст і сфери прояву відносин власності. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2012. № 2. С.135—137.
 8. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
 9. Основи економічної теорії: Навч. посіб. за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
 10. Стефанишин О.В. Економічна теорія: навч. посіб.; Львів. нац. ун–т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
 11. Ушакова Н.Г. Економічна теорія: навч. посіб. ; Харків. держ. ун–т харчування та торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2015. 241 с.
 12. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.
 13. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
 14. Якубенко В. Д. Цивілізаційні архетипи та інституційні особливості відносин власності *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2017. Вип. 24(3). С. 19-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2017_24%283%29__5

Тема 4. Товарна форма організації виробництва.

Товар і гроші

Дискусійні питання

1. Товарне виробництво: умови виникнення, розвиток та форми.
2. Товарна форма виробленого продукту. Вартість і споживна вартість. Величина вартості.
3. Суть та функції грошей.
4. Закон вартості, його функції, механізм дії та соціально-економічні наслідки.

Основні поняття

Натуральне господарство, товарне просте і капіталістичне виробництво, суспільна форма виробництва, соціально-економічна відособленість виробників, товар, споживна вартість, мінова вартість, вартість, конкретна і абстрактна праця, приватна і суспільна праця, індивідуальна і суспільно-необхідна праця, індивідуальний і суспільно-необхідний робочий час, інтенсивність праці, продуктивність праці, проста і складна праця, гранична корисність, альтернативні витрати, ціна, закон вартості, проста, розгорнута, загальна та грошова форма вартості, відносна й еквівалентна форми вартості, гроші, масштаб цін, міра вартості, засіб обігу; металічні, паперові, кредитні, електронні гроші; скарби, засіб платежу, вексель, чек, банкнота, депозит, закон грошового обігу, емісія грошей, інфляція, дефляція; валюта, валютний курс, конвертованість; девальвація і ревальвація валюти.

Контрольні питання

1. Поясніть різницю між натуральним і товарним господарством.
2. Назвіть передумови виникнення товарного виробництва.
3. Дайте визначення товару. Які властивості він має?

основу і спроможні самостійно добувати сировину, виробляти продукцію, купувати чи продавати її на глобальному ринку;

в) великі економічні організації, які спеціалізуються на виробництві окремого виду продукції, або послуги;

г) немає правильної відповіді.

8. Найбільш складною формою економічної інтеграції є:

а) економічний союз;

б) митний союз;

в) валютний союз;

г) спільний ринок.

9. Прикладами торгівельних бар'єрів є:

а) Квоти;

б) Мито;

в) Стандарти на ввезені товари;

г) Все вищезазначене.

10. Валютний паритет – це:

а) ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни;

б) система економічних відносин купівлі-продажу різних іноземних валют;

в) законодавчо установлене співвідношення між валютами різних країн;

г) правильної відповіді немає.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Інтернаціоналізація господарського життя.
2. Міжнародна економічна інтеграція, шляхи її розвитку та поглиблення.
3. Проблеми інтеграції України у світове господарство.
4. Форми економічного співробітництва у вирішенні глобальних проблем цивілізації.

Список рекомендованої літератури

1. Безп'ята І. Зовнішньоекономічна діяльність аграрного

- в) долею зовнішньоторгового обороту в ВВП;
 - г) експорту;
 - д) імпорту.
4. До яких економічних наслідків призведе збільшення митних зборів на імпорт:
 - а) підвищення цін на вітчизняні товари;
 - б) збільшення експорту вітчизняних підприємств;
 - в) покращення якості вітчизняної продукції;
 - г) підвищення цін на імпортні товари?
 5. Міжнародний поділ праці – це:
 - а). система торговельних зв'язків, які склалися в певних часових і територіальних рамках;
 - б) спеціалізація окремих країн у межах світового господарства на виробництво певних видів продукції з метою їх реалізації на національному ринку;
 - в) система різноманітних форм міжнародного економічного співробітництва, яка передбачає відкритість економіки і вільне переміщення трудових ресурсів;
 - г) спеціалізація країн на виробництво певних видів товарів відповідно до їхніх природно-кліматичних, історичних та економічних умов.
 6. Як називається процес зосередження виробництва певної продукції в окремих країнах:
 - а) економічна інтеграція;
 - б) міжнародна спеціалізація;
 - в) міжнародна кооперація;
 - г) глобалізація?
 7. ТНК – це:
 - а) економічні організації середнього розміру, які можуть самостійно добувати сировину, виробляти продукцію, купувати чи продавати її на національному ринку;
 - б) економічні організації, не вбудовані в національну

4. У чому полягає двоїстий характер праці, втіленої в товарі?
5. Як визначається величина вартості товару?
6. Які фактори впливають на зміну вартості товару?
7. У чому полягає суть та роль закону вартості?
8. Умови виникнення грошей.
9. В чому полягає суть грошей? Охарактеризуйте функції грошей.
10. Що таке ціна? Що відображає закон грошового обігу?

Тести

1. Умови виникнення товарного виробництва – це:
 - а) вдосконалення товарів;
 - б) суспільний поділ праці;
 - в) відносна економічна відособленість виробників;
 - г) вдосконалення технології виробництва.
2. Споживча вартість - це:
 - а) здатність товару задовольняти ту чи іншу потребу людини;
 - б) здатність товару обмінюватися на інші товари;
 - в) об'єктивна оцінка споживачем вартості товару;
 - г) правильної відповіді немає.
3. Мінова вартість як властивість товару створюється:
 - а) конкретною працею;
 - б) абстрактною працею;
 - в) суспільною працею;
 - г) висококваліфікованою працею.
4. Закон вартості в товарному виробництві є:
 - а) стихійним регулятором виробництва та обігу;
 - б) засобом диференціації товаровиробників;
 - в) стимулом до підвищення витрат виробництва;
 - г) стимулом до зниження витрат виробництва.
5. Дві властивості товару пояснюються:
 - а) тим, що товар виробляється для обміну;

- б) високою якістю товару;
 - в) двоїтим характером праці, уречевленої в товарі;
 - г) високою продуктивністю суспільної праці.
6. Протиріччя товару виявляється як протиріччя між:
- а) індивідуальною і суспільною працею;
 - б) конкретною і абстрактною працею;
 - в) приватною і суспільною працею;
 - г) простою і складною працею.
7. До функцій грошей не відноситься :
- а) міра вартості;
 - б) засіб обігу;
 - в) засіб накопичення;
 - г) масштаб цін.
8. Яка функція грошей відображається в ціні товару:
- а) засіб обігу;
 - б) міра вартості;
 - в) засіб платежу;
 - г) засіб накопичення?
9. Яка функція виконується грошима в міжнародних економічних відносинах:
- а) світові гроші;
 - б) засіб платежу;
 - в) засіб обігу;
 - г) державні гроші?
10. Емісія грошей:
- а) увесь обсяг паперових грошей, що знаходяться в обігу;
 - б) вагова кількість золота, що прийнята за грошову одиницю;
 - в) форма організації грошового обігу;
 - г) випуск в обіг паперових купюр та чеканка монет.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Роль товарного виробництва у розвитку економічної системи суспільства.

Контрольні питання

1. Які загальнолюдські цінності сприяють розвитку світових господарських зв'язків?
2. На яких основах витікає всесвітнє господарство?
3. Охарактеризуйте ступені розвитку світового господарства.
4. Назвіть форми реалізації світогосподарських зв'язків.
5. Які основні закономірності розвитку світового господарства?
6. Охарактеризуйте особливості розвитку сучасної світової торгівлі.
7. Назвіть основні етапи еволюції міжнародної валютної системи.
8. В чому полягає суть міжнаціональної економічної інтеграції? Назвіть її основні форми.

Тести

1. Світове господарство – це:
 - а) сукупність галузей та сфер виробництва;
 - б) сукупність національних економік, пов'язаних між собою системою міжнародних економічних відносин;
 - в) економічна єдність світу;
 - г) територіальний розподіл світу між окремими державами.
2. Зразковою формою регіонального інтеграційного об'єднання є:
 - а) СНД;
 - б) ГУАМ;
 - в) Європейський Союз (ЄС);
 - г) МВФ.
3. Ступінь інтеграції будь-якої держави у світове господарство визначається показником:
 - а) ВВП;
 - б) ВВП на душу населення;

- економіки. 2017. № 20. С. 889-893.
10. Сус Л.В. Сучасні тенденції розвитку світової банківської справи. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6231>
 11. Ярова К. О. Криптовалюта: визначення правового статусу в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 1117-1120.

Тема 14. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Дискусійні питання

1. Об'єктивні передумови виникнення світового господарства.
2. Поняття та структура світового господарства та етапи його розвитку.
3. Система міжнародних економічних відносин.
4. Світова торгівля, її види та структура.
5. Міжнародна валютна система.

Основні поняття

Інтернаціоналізація продуктивних сил, всесвітнє господарство, міжнародний поділ праці, міжнародні економічні відносини, міжнародний ринок, інтернаціональні витрати виробництва, новий міжнародний порядок, економічна інтеграція, інтегральні угруповання, міжнародні економічні організації, зовнішньоторговельний баланс, світова торгівля, міжнародне науково-технічне й виробниче співробітництво, міграція робочої сили, вивіз капіталу, міжнародний кредит, валюта, світова валюта, міжнародні валютні відносини, валютний ринок, валютні резерви, концепції, консорціуми, вільні економічні зони.

2. Особливості товарного господарства в сучасних умовах.
3. Національна валюта та забезпечення її стійкості.

Список рекомендованої літератури

1. Брояка А.А. Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України *Проблеми економіки*. 2018. №1. С. 42–48.
2. Давиденко Н. М. Сучасний стан грошового ринку та особливості емісії грошей в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*, 2017, 27 (3): 20-24.
3. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: Навч. посіб. - 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
4. Економічна теорія: навч. посіб.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К., Знання, 2012. 702 с.
6. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. За ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.
7. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
8. Кузьменко А.В. Ціна як економічна категорія: порядок встановлення та методи ціноутворення в умовах сучасної ринкової економіки. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/90.pdf
9. Омельченко О. І. Аналіз та регулювання грошової маси України. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018. 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/54.pdf.

10. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
11. Основи економічної теорії: Навч. посіб. за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
12. Стефанишин О.В. Економічна теорія: навч. посіб.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
13. Степаненко С. Пріоритетне значення товарного виробництва для стабільного розвитку та подолання кризових явищ в економіці. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вип. 4. С. 252-258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_4_33
14. Ушакова Н.Г. Економічна теорія: навч. посіб. ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2015. 241 с.
15. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.
16. Феняк Л.А. Порушення цінового паритету та шляхи його подолання в економіці України Електронне наукове фахове видання. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
17. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
18. Ярова К. О. Криптовалюта: визначення правового статусу в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 1117-1120.

Список рекомендованої літератури

1. Західна О.Р., Петик Л.О., Щур-Живко О.С. Аналіз доходів та видатків Державного бюджету України. *«Молодий вчений»*. 2 (54), 2018 . С. 714 – 718.
2. Мещеряков А. А., Новікова Л. Ф. Вплив діяльності кредитної системи на стан фінансової системи держави. *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка*. 2013 . № 1. С. 83-87.
3. Миронов Ю. Банківське рейтингування як інструмент стабілізації національної економіки. *Праці наукового товариства ім. Шевченка. Економічний збірник*. 2017. Т. 1. С. 377-396.
4. Модернізація фінансово-кредитної системи : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 27 березня 2018 р.) / відп. ред. Н.П. Шульга. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 160 с.
5. Неізнана О.В., Ткачук К.В. Дослідження сучасного стану кредитування економіки України з боку банківського сектору. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/67.pdf
6. Панченко К. С. Оцінка та управління ринковим ризиком комерційного банку . *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. С. 45-48.
7. Руда О. Л. Конкурентоспроможність банків на ринку надання банківських послуг. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 58-61.
8. Русіна Ю. О., Полозук Ю. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International scientific journal*. 2015. №2. С. 91-94.
9. Салькова І.Ю., Римар А.Ю. Основи забезпечення фінансової безпеки. *Глобальні та національні проблеми*

в) різниці між величиною активів і сумою внесків за поточними рахунками;

г) грошових і "майже грошових" активів, які зберігаються у банку та перевищують обсяг банківських депозитів.

9. В якому випадку ми маємо справу з емісією готівкових грошей:

а) один з векселів, який куплений Національним банком, викуповується трассатом;

б) Національний банк купує у держави казначейські зобов'язання і платить готівкою;

в) службовець знімає у банку зі свого рахунку заробітну плату готівкою;

г) тільки-но надруковані банкноти надійшли з друкарень до Національного банку?

10. Яке з наведених тверджень є неправильним:

а) Фактичні резерви комерційного банку дорівнюють надлишковим резервам плюс обов'язкові резерви;

б) банківські активи плюс власний капітал дорівнюють зобов'язанням;

в) власний капітал дорівнює різниці між сумами активів і зобов'язань;

г) окремий комерційний банк може надавати позики обсягом, який дорівнює величині надлишкових резервів?

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Особливості формування фінансових відносин між їх суб'єктами в ринковій економіці.

2. Необхідність і напрямки реформи податкової системи в Україні.

Тема 5. Ринок і механізм його функціонування. Конкуренція і ціноутворення. Ринкова інфраструктура

Дискусійні питання

1. Ринок, його суть і функції.

2. Основні елементи ринкового механізму: попит, пропозиція, ринкова ціна, конкуренція.

3. Моделі ринкової економіки.

4. Конкуренція її види та функції. Монополія.

5. Поняття та функції ринкової інфраструктури, її основні елементи.

6. Банки, їх види та функції. Небанківські фінансові установи.

7. Поняття про біржову торгівлю. Види бірж.

Основні поняття

Ринок, суб'єкт ринку, функції ринку; вільний, регульований, соціально орієнтований, монопольний, тіньовий, місцевий, регіональний, національний (внутрішній) та світовий (зовнішній) ринок; ринок засобів виробництва, ринок робочої сили, ринок кредитів, валютний ринок, ринок цінних паперів та капіталів, ринок наукових технічних розробок та інформації; конкуренція, досконала та недосконала конкуренція; цінова та нецінова конкуренція; ринкова ціна, ціна попиту, ціна та пропозиція, ціна ринкової рівноваги; попит, пропозиція; закон попиту і пропозиції, еластичність попиту, еластичність пропозиції, конкуренція, ринкова конкуренція, вільна (досконала) конкуренція; недосконала, монополістична, олігополістична, функціональна, видова, предметна, внутрішньогалузева та міжгалузева конкуренція; цінова та нецінова конкуренція; концентрація та централізація; монополія, монополізм, обмежена монополія, олігополія; природна та штучна монополія; випадкова та постійна

монополія; картель, синдикат, трест, концерн, диверсифікація, холдинг-компанія, конгломерат; монополююча та монополююча висока ціна; монополюючий прибуток, ринкова інфраструктура; біржа, товарна біржа, фондова біржа, валютна біржа, біржа нерухомості, біржа праці, торговий дім, аукціон, ярмарок, рекламне агентство; банк, емісійний (центральный) банк, іпотечний, інноваційний банк, ощадний банк; угоди на реальний товар і ф'ючерсні угоди; агент, дилер, брокер; цінні папери, акція, облігація, казначейське зобов'язання, ощадний сертифікат, вексель; аудиторська та страхова компанія, холдингова компанія, брокерська компанія.

Контрольні питання

1. Що являє собою ринок як економічна категорія?
2. Охарактеризуйте функції ринку.
3. З яких основних елементів складається ринок?
4. Назвіть види ринкової конкуренції.
5. Охарактеризуйте види ринків.
6. Що являють собою попит і пропозиція? Які фактори впливають на їх зміну?
7. Які моделі ринкового господарства Ви знаєте?
8. Сформулюйте економічні функції та соціальну роль конкуренції.
9. Назвіть види та форми конкуренції.
10. Що таке монополююча ціна? Які найголовніші напрямки антимонополюючої політики держави?
11. Що являє собою ринкова інфраструктура і яка її соціальна роль?
12. Які види банків та їх функції Ви знаєте?
13. Назвіть види цінних паперів. Поясніть різницю між акцією та облігацією.

процентної ставки і робить кредитні ресурси більш доступними;

б) за допомогою інструментів монетарної політики зменшує кредитні ресурси комерційних банків, що призводить до зростання рівня ставки проценту і робить кредитні ресурси менш доступними для виробників;

в) знецінює національну валюту по відношенню до іноземної валюти;

г) робить іноземну валюту більш дешевою порівняно з національною,

6. Якщо Центральний банк проводить політику “дорогих грошей”, то він:

а) за допомогою інструментів монетарної політики збільшує пропозицію грошей, що веде до зниження процентної ставки і робить кредитні ресурси більш доступними;

б) за допомогою інструментів монетарної політики зменшує кредитні ресурси комерційних банків, що призводить до зростання рівня ставки проценту і робить кредитні ресурси менш доступними для виробників;

в) знецінює національну валюту по відношенню до іноземної валюти;

г) робить іноземну валюту більш дешевою порівняно з національною.

7. Які з перерахованих нижче елементів не є частиною М1:

а) монети;

б) паперові гроші;

в) ощадні внески;

г) внески до запитання.

8. Надлишкові резерви комерційного банку складаються з:

а) активів, які не є грошима, але при необхідності можуть швидко перетворюватись на гроші;

б) різниці між величиною фактичних резервів та величиною обов'язкових резервів;

маси, ставки відсотка та умов надання кредитів, називають:

- а) фінансовою політикою;
 - б) соціальною політикою;
 - в) економічною політикою;
 - г) монетарною політикою.
2. Облікова ставка – це:
- а) ставка відсотка за кредитами комерційних банків;
 - б) ставка відсотка за кредитами, які Центральний банк надає комерційним банкам;
 - в) ставка відсотка, за якою комерційні банки приймають внески клієнтів на депозитні рахунки;
 - г) ставка відсотку по строкових депозитах комерційного банку.
3. Норма резервування депозитів – це:
- а) відсоткова частка суми депозитів, які комерційний банк має тримати у Центральному банку;
 - б) відсоткова ставка, за якою комерційні банки приймають від клієнтів внески на депозитні рахунки;
 - в) ставка відсотка за кредитами, які Центральний банк надає комерційним банкам;
 - г) відсоткова частина депозитів, яку комерційний банк надає в позику.
4. Операції на відкритому ринку – це:
- а) встановлення Центральним банком певної облікової ставки;
 - б) купівля та продаж Центральним банком облігацій державної позики та інших цінних паперів;
 - в) встановлення Центральним банком норми обов'язкового резервування депозитів;
 - г) випуск Центральним банком готівки в обіг.
5. Якщо Центральний банк проводить політику “дешевих грошей”, то він:
- а) за допомогою інструментів монетарної політики збільшує пропозицію грошей, що веде до зниження

Тести

1. Найважливішою функцією ринку є:
 - а) стимулююча;
 - б) регулююча;
 - в) сануюча;
 - г) інформаційна.
2. Принципом «невидимої руки» А. Сміт назвав:
 - а) контрольну функцію ринку;
 - б) стимулюючу функцію ринку;
 - в) регулюючу функцію ринку;
 - г) ринкове саморегулювання економіки.
3. Конкуренція об'єктивно веде до монополії тому що:
 - а) встановлює ринкову ціну;
 - б) сприяє зниженню витрат виробництва;
 - в) веде до диференціації виробництва;
 - г) посилює концентрацію виробництва і капіталу.
4. В основі ринкової економіки лежить:
 - а) товарне виробництво;
 - б) натуральне виробництво;
 - в) інший тип виробництва;
 - г) правильна відповідь відсутня.
5. Елементами ринкового механізму саморегулювання економіки є:
 - а) ринкова ціна;
 - б) монополія;
 - в) конкуренція;
 - г) попит і пропозиція.
6. До інститутів ринкової інфраструктури не відносяться:
 - а) біржі;
 - б) банківська система;
 - в) конкуренція;
 - г) митниці;
 - д) податкові інспекції;
 - е) монополія.

7. 3. Ринок – це:

- а) місце торгівлі товарами;
- б) інститут або механізм, який зводить покупців (представників попиту) і продавців (постачальників) окремих товарів та послуг;
- в) сукупність відносин попиту і пропонування;
- г) обмін, що здійснюється відповідно до законів товарного виробництва і обігу.

8. Ринковий механізм – це:

- а) співвідношення попиту і пропонування на ринку;
- б) здатність ринкових сил (попиту, пропонування, конкуренції тощо) синхронізувати рішення про купівлю і продаж;
- в) механізм координації діяльності суб'єктів через систему цін;
- г) механізм вільного ціноутворення.

9. Закон попиту передбачає, що:

- а) перевищення пропозиції над попитом викличе зниження ціни;
- б) якщо доходи споживачів зростають, вони звичайно купують більше товарів;
- в) крива попиту звичайно має позитивний уклін;
- г) коли ціна на товар знижується, об'єм купівель зростає.

10. Якщо ринкова ціна нижче ціни рівноваги, то:

- а) з'являються надлишки товарів;
- б) виникає дефіцит товарів;
- в) формується ринок покупця;
- г) ціна на ресурси падає.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Особливості переходу до ринку в Україні.
2. Соціальне ринкове господарство.
3. Антимонопольна політика держави як фактор формування ринкової економіки в Україні.

Тема 13. Фінансово-кредитна система

Дискусійні питання

1. Суть і функції фінансів.
2. Державний бюджет та його роль в розвитку народного господарства.
3. Поняття кредитної системи та її структура.
4. Види та функції кредиту.
5. Позичковий процент, його суть і роль. Динаміка позичкового проценту.
6. Грошовий оборот та механізм його регулювання в Україні.

Основні поняття

Фінансова система, фінанси, функції фінансів, фінансові ресурси, фінанси підприємств, фінанси держави, місцевий бюджет, державні видатки, бюджетна система, бюджетний дефіцит, податки прямі, податки непрямі, функції податків, кредит, комерційний кредит, банківський кредит, державний кредит, іпотечний кредит, міжнародний кредит, споживчий кредит, позичковий процент, норма позичкового проценту, факторинг, лізингові операції, трастові операції, грошовий оборот, грошовий обіг, грошова система.

Контрольні питання

1. Що являє собою фінансово-кредитна система? Яка її структура?
2. В чому полягають причини бюджетного дефіциту?
3. Які види податків та платежів Ви знаєте?
4. Які форми та функції кредиту?

Тести

1. Політику уряду, спрямовану на регулювання грошової

Список рекомендованої літератури

1. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С. 19-30
2. Економічна теорія: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К., Знання, 2012. 702 с.
4. Забезпечення соціально-економічної стабільності України в умовах глобалізаційних процесів : колективна монографія / Брояка А.А., Феняк Л.А., Хасцька О.П., та ін; за ред.. В.М. Ціхавноської, О.М. Головні . Вінниця. 2013. 246 с.
5. Мельник Л. Л., Осацька Ю. Є., Господарський механізм у системі ринкової економіки. *Економіка та держава* №6. 2012. С. 19-21.
6. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
7. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с
8. Паламаренко Я. В. Роль державного регулювання у діяльності спиртової промисловості України. *Агросвіт*. 2016. № 19. С. 31-36
9. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

4. Шляхи і проблеми створення ринкової інфраструктури в Україні.
5. Розвиток ринку цінних паперів в Україні: проблеми та перспективи.

Список рекомендованої літератури

1. McConnell, Campbell. Economics : Principles, Problems, & Policies : [англ.] Campbell McConnell, Stanley Brue, Sean Flynn. 21st Ed. McGraw-Hill, 2018.
2. Бойчик І. М. Ринкова інфраструктура: сутність та характеристика. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 3. -С. 34-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_9
3. Брояка А.А. Вплив соціально-економічних чинників на формування споживчого попиту. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №6. С. 27-38.
4. Брояка А.А. Поведінка споживача в сучасній ринковій економіці. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №4 . С. 32-40.
5. Варналій З.П. Конкуренція і підприємництво: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання України, 2015. 463 с
6. Гессен Даг О. Біг на місці: парадокси конкуренції = Rastedet Lop. Konkurransens paradokser / Даг О. Гессен, Томас Гілланд Еріксен ; пер. з норв. Ірини Сабор. Київ : Ніка-Центр, 2014. 208 с.
7. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І. Лисенко С.Ф. та ін. Економічна теорія: підручник для вищої школи / за заг. ред.. Соколова М.О., Горлач М.І. К.: ЦУЛ. 2017. 532 с.
8. Грецький Р. Теоретичні підходи до визначення природи та сутності конкуренції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 2. С. 35-38.
9. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка) : у 2-х ч. :

- Ч.2 : мікроекономіка, макроекономіка : навч. посіб. ; за ред. М. М. Теліщука / Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 544 с.
10. Економічна теорія: навч. посіб. / [О. В. Стефанишин та ін.] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
 11. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
 12. Кузьменко А.В. Ціна як економічна категорія: порядок встановлення та методи ціноутворення в умовах сучасної ринкової економіки. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/90.pdf
 13. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. / Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
 14. Павлюк Т.І. Сутність та роль конкуренції в ринковій економіці. Мукачівський державний університет. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 8-13.
 15. Пасхавер Б. Й. Платоспроможний продовольчий попит. *Економіка АПК*. 2016. № 9. С. 51-61.
 16. Тарасова І. Інституціоналізм в методології наукового дискурсу. *Актуальні проблеми економіки : Науковий економічний журнал*. 2015. № 2. С. 73-78
 17. Токарчук Д.М. Зайнятість сільського населення та диверсифікація сільської економіки як шлях до покращення її стану. *Економіка, фінанси, менеджмент: менеджмент: актуальні питання науки та практики* . 2017. №12. С. 68 – 79.
 18. Феняк Л.А. Порушення цінового паритету та шляхи його подолання в економіці України. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
 - в) соціальною політикою;
 - г) фіскальною політикою.
 8. До непрямих податків відносяться:
 - а) акцизи, податок на додану вартість, мито;
 - б) особистий прибутковий податок та податки на майно;
 - в) податок на прибуток корпорацій;
 - г) платежі по обов'язковому соціальному страхуванню.
 9. Політика вбудованих стабілізаторів:
 - а) полягає у встановленні ставки оподаткування, визначенні суми державних витрат та інших параметрів, вплив яких на економіку має постійний характер;
 - б) включає елементи, що змінюються в залежності від змін економічної ситуації і автоматично пригашують несприятливі зміни;
 - в) полягає у встановленні Центральним банком країни норми обов'язкових банківських резервів;
 - г) всі попередні відповіді правильні.
 10. Антиінфляційна фіскальна політика передбачає:
 - а) зростання рівня оподаткування та скорочення державних видатків;
 - б) скорочення і податкових надходжень, і державних видатків;
 - в) зростання податків і більш високий рівень державних видатків;
 - г) постійний рівень і державних видатків, і податкових надходжень.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Проблеми переходу до ринкової економіки і становлення нової моделі господарювання.
2. Кейнсіанська і неокласична модель регулювання економіки.

- б) стабільність;
 - в) системність;
 - г) збалансованість;
 - д) соціальна спрямованість.
3. Господарський механізм включає наступні структурно-господарські підсистеми:
- а) планування;
 - б) реалізація;
 - в) регулювання;
 - г) стимулювання;
 - д) організація;
 - е) контролювання.
4. Обов'язкові платежі державі з боку фізичних та юридичних осіб носять назву:
- а) внески;
 - б) податки;
 - в) субсидії;
 - г) дотації.
5. Державний бюджет – це:
- а) кошторис витрат держави;
 - б) державна казна;
 - в) фінансовий план надходжень і державних витрат;
 - г) кошторис надходжень держави.
6. Дефіцит бюджету – це:
- а) сума перевищення видатків держави над її доходами в кожний даний рік;
 - б) сума перевищення доходів держави над її видатками в кожний даний рік;
 - в) правильні відповіді – а) і б);
 - г) процентне відношення видатків держави до ВВП.
7. Урядова політика в галузі витрат і оподаткування називається:
- а) монетарною політикою;
 - б) політикою розподілу доходів;

19. Хаецкая О.П. Структура потребления и индекс потребительских цен в Украине. Украина, Болгария, ЕС: экономические и социальные тенденции развития материалы II Международной научно-практической конференции. Болгария, Бургас: Авангард Прима. 27-30 июня 2018. С. 86-89.
20. Хасцька О.П. Особливості розвитку конкурентного середовища в Україні. Збірник тез доповідей V Міжнародна науково-практична конференція «Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовах ринкової економіки» Житомир. 2017. С. 617-621.
21. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата

Дискусійні питання

1. Суть та форми капіталу. Робоча сила як товар.
2. Кругообіг та оборот капіталу (фондів).
3. Основний капітал (фонди). Фізичний і моральний знос. Норма амортизації.
4. Оборотний капітал (фонди). Фонди обігу. Оборотні засоби.

Основні поняття

Капітал, товар робоча сила, вартість товару “робоча сила”, наймана праця, додаткова вартість, робочий день, необхідний робочий час, додатковий робочий час, необхідний продукт, додатковий продукт, експлуатація; постійний капітал, змінний капітал, норма додаткової вартості, кругообіг капіталу, грошовий капітал, продуктивний капітал, товарний капітал, оборот капіталу, час обороту капіталу, час виробництва, час обігу, основний

капітал, оборотний капітал, фізичний і моральний знос основного капіталу, амортизація, норма амортизації, фонди обігу, оборотні засоби.

Контрольні питання

1. Що являє собою капітал як економічна категорія?
2. Чому вирішальним мотивом діяльності підприємства в умовах ринкової економіки є зростання капіталу?
3. Дайте характеристику товару “робоча сила”.
4. Що таке додаткова вартість? Чи існує вона в сучасних умовах?
5. Що є критерієм поділу капіталу на постійний та змінний?
6. Охарактеризуйте стадії кругообороту капіталу. В чому полягає функція капіталу в кожній із них?
7. Що є критерієм поділу капіталу на основний та оборотний?

Тести

1. Чи створює додаткову вартість робітник, зайнятий неповний робочий день?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) частково створює;
 - г) усе залежить від норми додаткової вартості і тривалості робочого дня.
2. Що з перерахованого являє собою за К.Марксом капітал:
 - а) гроші;
 - б) заводське устаткування;
 - в) виробничі будинки і споруди;
 - г) усі попередні відповіді правильні;
 - д) усі попередні відповіді неправильні.
3. Визначте, яким способом збільшується додаткова

3. Основні форми і методи регулювання економіки державою.
4. Економічні функції держави.
5. Бюджетна, податкова і кредитно-грошова політика держави.
6. Соціальна політика держави.

Основні поняття

Господарський механізм. Державне регулювання економіки, система управління, економічні функції держави, програмування та прогнозування економіки; податкові, кредитні і фінансово-грошові методи регулювання економіки, державні, цільові програми та прогнози, кредитна політика, націоналізація, денаціоналізація, приватизація.

Контрольні питання

1. Що обумовлює необхідність державного регулювання економіки?
2. Які функції державного регулювання економіки?
3. Яке значення має державне регулювання для соціальної сфери суспільства?
4. Охарактеризуйте основні методи регулювання кредиту і грошової маси.

Тести

1. Господарський механізм є:
 - а) структурним елементом продуктивних сил;
 - б) структурним елементом економічної системи;
 - в) формою організаційно-економічних відносин;
 - г) формою техніко-економічних відносин;
 - д) всі відповіді правильні.
2. Принципами функціонування господарського механізму є:
 - а) ефективність;

21. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.
22. Хаєцька О.П. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 1 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
23. Хаєцька О.П. Економічне зростання в Україні. Теоретико-методологічні трансформації економічної науки у XXI ст.: перспективи нової парадигми: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28-29 трав. 2019 р.). Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. С.310-314.
24. Хаєцька О.П. Основні макроекономічні показники та їх вплив на зростання добробуту населення України. / Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права» (Полтава, 26 січня 2019 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч.2. С. 53-55.
25. Хаєцька О.П. Особливості економічного зростання в Україні та світі. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
26. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

Тема 12. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Економічна роль держави

Дискусійні питання

1. Сутність господарського механізму, його роль та завдання.
2. Історичні передумови та еволюція державного регулювання економіки.

- вартість, якщо вперше в галузі вводиться конвеєр?
- а) абсолютна додаткова вартість;
- б) відносна додаткова вартість;
- в) надлишкова додаткова вартість;
- г) усі попередні відповіді неправильні.
4. Який критерій покладений в основу розподілу капіталу на постійний і змінний:
 - а) різний характер обороту капіталу;
 - б) участь у створенні вартості і споживчої вартості;
 - в) участь у процесі експлуатації робочої сили;
 - г) усі попередні відповіді правильні;
 - д) усі попередні відповіді неправильні.
5. Укажіть складові частини вартості товару:
 - а) постійний капітал і змінний капітал;
 - б) додаткова вартість і знов створена вартість;
 - в) додаткова вартість;
 - г) постійний капітал і знову створена вартість;
 - д) змінний капітал і знов створена вартість.
6. Загальна формула капіталу – це:
 - а) $T - \Gamma - T'$
 - б) $n = \frac{O}{o}$
 - в) $KD = \frac{CQ}{KO}$
 - г) $\Gamma - T - \Gamma'$
7. Втрата споживчої вартості основним капіталом – це:
 - а) амортизація;
 - б) остаточна вартість;
 - в) фізичний знос;
 - г) моральний знос.
8. До оборотного капіталу не відносяться:
 - а) вугілля;
 - б) метал;
 - в) деревина;

- г) токарний станок.
- 9. До постійного капіталу не відносяться:
 - а) предмети праці;
 - б) знаряддя праці;
 - в) умови праці;
 - г) робоча сила.
- 10. У час виробництва не входить:
 - а) час перебування сировини у запасах;
 - б) час технологічних перерв;
 - в) час організаційних перерв;
 - г) час придбання чинників виробництва.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Економічні і організаційні умови підтримки підприємств в Україні.
2. Розвиток малих та середніх підприємств в Україні.
3. Експлуатація: марксистська теорія і реальність.

Список рекомендованої літератури

1. Microeconomics Kapitel 16 (S.563 ff.), Pindyck, Robert S., Rubinfeld Daniel L., 6th Edition, Prentice-Hall Series in Economics, 2004
2. Економічна теорія: навч. посіб. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
3. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.
4. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
5. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. з англ. Львів: Просвіта, 1997. 672 с.
6. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.

- (Безробіття як головна соціально-економічна проблема розвитку суспільства) *Polish journal of science*. 2020. № 27. Vol. 2. P. 57-67.
- 12. Брояка А.А. Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України. *Проблеми економіки*. 2018. №1. С. 42-48.
- 13. Брояка А.А., Лукіяненко. Р.О. Тенденції розвитку ринку праці України в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси Право*. 2019. №. 2/2. С. 4 - 9.
- 14. Гришкін, В. О.; Сімахова, А. О.; Перекопська, Ю. С. Аналіз впливу глобалізації на зайнятість населення в Україні. *Problems of Economy*. 2016. Issue 3, p. 40-45.
- 15. Зайцева І. С. Задорожко Г. Р. Проблеми зайнятості та безробіття в Україні та країнах Європейського Союзу. *Управління розвитком*. 2016. № 2 (184). С. 125-130.
- 16. Ільєнко Н., Спасенко Ю. Забезпечення оптимальної диференціації заробітної плати – важливий напрям регулювання оплати праці. *Україна: аспекти праці*. 2015 р. №1. С. 22-27.
- 17. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВСВ Медицина, 2018. 232 с.
- 18. Краус Н. М., Самойленко Є.Г. Тіньова зайнятість і офіційне безробіття на ринку праці: світовий досвід і українські реалії. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014, № 1 (63), С. 64-71.
- 19. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. з англ. Львів: Просвіта, 1997. 672 с.
- 20. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. / Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.

- г) вартість основних продуктів споживання за певний період.
- 8. Які зовнішні ознаки має інфляція в економіці країни:
 - а) зростання реальних доходів населення;
 - б) зростання цін тільки на споживчі товари;
 - в) зростання ціни робочої сили, скорочення пропозиції товарів;
 - г) зростання середнього рівня цін.
- 9. Що з наведеного нижче не має відношення до інфляції витрат(інфляції пропозиції):
 - а) зростання цін на енергоносії;
 - в) зростання заробітної платні;
 - г) зростання обсягів випуску продукції;
 - д) зростання собівартості продукції.
- 10. За темпами інфляцію поділяють на:
 - а) повзучу (помірну), галопуючу та гіперінфляцію;
 - б) очікувану та непередбачену;
 - в) інфляцію витрат та інфляцію попиту;
 - г) за темпами інфляцію взагалі не поділяють на види.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати.
2. Соціальні аспекти економічних відносин.
3. Безробіття: причини, види, соціально-економічні наслідки та методи боротьби.
4. Крива Філіпса та її сучасні трактування.
5. Макроекономічні концепції змісту та джерел інфляції.
6. Антиінфляційна політика в умовах ринку: вітчизняний та світовий досвід.

Список рекомендованої літератури

11. Broyaka Antonina, Khaietska Olha. Unemployment as a major socio-economic problem of society development.

7. Самуэльсон П. Экономическая теория и математика – оценка = Economic Theory and Mathematics – an Appraisal. Экономическая политика. 2012. № 3. С. 115-126.
8. Broyaka Antonina, Khaietska Olha. Unemployment as a major socio-economic problem of society development. (Безробіття як головна соціально-економічна проблема розвитку суспільства) *Polish journal of science*. 2020. № 27. Vol. 2. P. 57-67.
9. Khaietska O.P. Features of innovation politics of enterprises. (Особливості інноваційної політики підприємств) *Historical sciences. Colloquium-journal*. Warszawa, Polska. 2021. №2 (89). P.12-19.
10. Olha Khaietska. Assessment of the investment climate in Ukraine. (Оцінка інвестиційного клімату в Україні) *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung*. Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2020. 170-180 p.
11. Брояка А.А., Лукіяненко. Р.О. Тенденції розвитку ринку праці України в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси Право*. 2019. №. 2/2. С. 4 - 9.
12. Брояка А.А., Хаєцька О.П. Сучасний стан та тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2018. №7. С. 53-64.
13. Ільєнко Н., Спасенко Ю. Забезпечення оптимальної диференціації заробітної плати – важливий напрям регулювання оплати праці. *Україна: аспекти праці*. 2015 р. №1. С. 22-27.
14. Калетнік Г. М., Мазур А. Г. Науково-теоретичні засади формування та розвитку людського капіталу в сільських територіях. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016р. № 10. С. 7-25.

15. Маркс К. Капітал: у 3 т. К.: Видавництво політичної літератури України, 1984.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток

Дискусійні питання

1. Витрати виробництва. Постійні і змінні витрати.
2. Собівартість продукції, її структура та шляхи зниження.
3. Валовий дохід і прибуток. Бухгалтерський та економічний прибуток.
4. Норма прибутку і фактори, що її визначають. Рентабельність. Норма рентабельності.

Основні поняття

Витрати виробництва, собівартість продукції, валовий дохід, прибуток, чистий прибуток, норма прибутку, рентабельність, норма рентабельності.

Контрольні питання

1. Дайте визначення категорії витрати виробництва.
2. Що таке постійні та змінні витрати?
3. Яким чином пов'язані між собою поняття “витрати виробництва”, та “собівартість продукції”?
4. Що таке прибуток?
5. Як визначається норма прибутку та норма рентабельності?
6. Які інші форми прибутку Ви знаєте?

Тести

1. Суспільні або дійсні витрати виробництва більші від капіталістичних (підприємницьких) на величину:
 - а) постійного капіталу;
 - б) змінного капіталу;

- г) прагнення забезпечити себе на «чорний день»
3. Номінальна зарплата –це:
 - а) кількість грошей без відрахування податків;
 - б) це кількість грошей, яку робітник отримує за певний проміжок часу;
 - в) кількість товарів та послуг, яку робітник може придбати за отримані гроші;
 - г) правильної відповіді немає.
 4. Фрикційне безробіття означає:
 - а) безробіття, викликане циклічним скороченням виробництва;
 - б) безробіття, викликане професійною невідповідністю підготовки робочої сили структурі виробництва;
 - в) структурне плюс циклічне;
 - г) безробіття пов'язане з добровільною зміною найманими працівниками місця роботи.
 5. Інфляція попиту виникає при:
 - а) зростанні попиту за неповних обсягів виробництва;
 - б) зростанні пропозиції за неповних обсягів виробництва;
 - в) зростанні сукупного попиту за повних обсягів виробництва та зайнятості;
 - г) за інших економічних умов.
 6. Що є найкращим мірилом рівня життя в країні?
 - а) грошовий дохід на душу населення;
 - б) реальний дохід на душу населення;
 - в) рівень безробіття;
 - г) рівень інфляції.
 7. Встановлення державою мінімальної заробітної плати – це:
 - а) рекомендована нижня межа індивідуального доходу;
 - б) розмір прожиткового мінімуму;
 - в) нижня межа заробітної плати на будь-якому підприємстві;

джерела доходів населення.

2. Де і як формуються первинні доходи населення? У чому полягає необхідність їх перерозподілу?
3. Які нові взаємозв'язки виникли в сучасних умовах між такими видами доходів як заробітна плата, прибуток, процент і рента? Які з цих доходів ви вважаєте трудовими, а які – нетрудовими?
4. Що таке зайнятість населення? Чим визначається її форми і види?
5. Визначте суть безробіття як соціально-економічного явища.
6. Які основні форми безробіття і як вони пов'язані між собою?
7. У чому полягає особливість сучасного стану безробіття в Україні?
8. Що таке система соціального захисту населення у сфері зайнятості?
9. Які види інфляції Ви знаєте?
10. Що є причинами виникнення інфляційних процесів?

Тести

1. Джерелами доходів домогосподарств є:
 - а) зарплата;
 - б) доходи від індивідуальної трудової діяльності;
 - в) соціальні виплати, субсидії;
 - г) відсоток на вкладені в банк позики;
 - д) дивіденд;
 - є) валютні надходження;
 - е) сальдо торгового балансу.
2. Заощадження доходів домогосподарствами – це:
 - а) захист доходів;
 - б) бажання покращити фінансову забезпеченість домогосподарства;
 - в) спекуляція на біржі (придбання цінних паперів);

- в) додаткової вартості;
 - г) вартості товару.
2. Бухгалтерські витрати – це:
 - а) зовнішні або явні витрати;
 - б) внутрішні або неявні витрати;
 - в) сума внутрішніх та зовнішніх витрат.
3. В довгостроковому періоді:
 - а) всі витрати постійні;
 - б) всі витрати змінні;
 - в) є постійні та змінні витрати;
 - г) правильні відповіді б) та в).
4. Прибуток – це:
 - а) реалізована додаткова вартість;
 - б) новостворена вартість;
 - в) реалізована новостворена вартість;
 - г) правильна відповідь відсутня.
5. Середні витрати – це:
 - а) відношення загальних витрат до обсягу виробництва;
 - б) відношення обсягу виробництва до загальних витрат;
 - в) відношення загальних витрат до прибутку;
 - г) правильна відповідь відсутня.
6. Якщо ринкова ціна товару підвищиться, то:
 - а) норма прибутку збільшиться;
 - б) норма прибутку зменшиться;
 - в) норма прибутку не зміниться;
 - г) всі відповіді неправильні.
7. Внутрігалузєва конкуренція:
 - а) вирівнює галузеві норми прибутку в середню;
 - б) приводить до формування ціни виробництва;
 - в) вирівнює ціни та встановлює єдину ринкову ціну на даний вид продукції;
 - г) має інші наслідки.
8. Норма прибутку:
 - а) характеризує динаміку виробництва;

- б) показує ступінь вигідності, прибутковості, ефективності вкладання капіталу;
 - в) характеризує динаміку витрат виробництва;
 - г) має інший зміст.
9. Меркантилісти вважали:
- а) що прибуток створюється у сфері виробництва;
 - б) що прибуток створюється в кредитній сфері;
 - в) що прибуток створюється в сфері обігу, а його джерело – торгівля.
10. До постійних витрат не відносяться:
- а) витрати на заробітну плату робітника;
 - б) витрати на оренду приміщення;
 - в) витрати на заробітну плату охоронцям;
 - г) жодні з перелічених.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Економічний зміст витрат виробництва.
2. Затрати виробництва і собівартість продукції та шляхи їх зниження.
3. Валовий доход, прибуток та особливості їх формування і розподілу в ринковій економіці.
4. Доходи сільськогосподарських підприємств, їх формування, розподіл і використання

Список рекомендованої літератури

1. Гончарук І.В., Старосуд В.І., Мулик Т.О. Фінансові результати сільськогосподарських підприємств: механізм формування та аналітична оцінка (на прикладі Ялтушківської дослідно-селекційної станції ІБК І ЦБ НААН України). Економіка. Фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики. № 3. С. 18-34.
2. Давидюк Т. В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних

Основні поняття

Безробіття і зайнятість населення Зайнятість: суть і форми: повна і неповна зайнятість. Сутність та чинники безробіття. Види безробіття: фактичне й природне; фрикційне, структурне та циклічне. Вимірювання рівня безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття. Закон Оукена. Проблеми політики зайнятості та відтворення робочої сили в Україні. Цілі, принципи та механізм державного регулювання зайнятості.

Інфляція: сутність та причини виникнення. Монетарні та немонетарні фактори інфляції. Методи вимірювання інфляції. Види та типи інфляції: помірна, галопуюча та гіперінфляція; відкрита та прихована інфляція; інфляції попиту та інфляція пропозиції; структурна інфляція; передбачувана та непередбачувана інфляція; стагфляція. Соціально-економічні наслідки інфляції. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Інфляція в Україні: її динаміка та методи регулювання. Антиінфляційна політика держави та її роль у стабілізації економіки.

Доходи населення, джерела формування доходів, функціональний та персональний розподіл доходів. Заробітна плата, форми заробітної плати, реальна та номінальна зарплата, сімейний дохід, диференціація доходів, крива Лоренца, коефіцієнт Джині. Розподіл доходів на особисте споживання та заощадження. Доход і майно. Процент. Рента. Дивіденди. Трансфертні платежі. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу. Рівень життя, прожитковий мінімум, мінімальний споживчий бюджет, соціальна політика, соціальна допомога, індексація доходів.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняттю “дохід”. Назвіть основні

Науково-практичний журнал. 2015. № 16. С. 10-16.

8. Радіонов Ю. Д. Теорія виробництва і надання суспільних благ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 11. С. 129-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_11_31
9. Хаєцька О.П. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. *Електронне наукове фахове видання. Ефективна економіка*. 2018. № 1 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
10. Хаєцька О.П. Основні макроекономічні показники та їх вплив на зростання добробуту населення України. / Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права» (Полтава, 26 січня 2019 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч.2. С. 53-55.

Тема 11. Економічний розвиток. Зайнятість. Відтворення робочої сили та її регулювання державою. Інфляція.

Дискусійні питання

1. Економічне зростання, його суть, типи та види.
2. Рушійні сили економічного зростання.
3. Безробіття і зайнятість населення. Види безробіття та його соціальні наслідки.
4. Суть, причини, види та соціально – економічні наслідки інфляції.
5. Державне регулювання доходів населення. Мінімальний споживчий бюджет, бюджет достатку. Рівень життя: багатство і бідність. Соціальна політика держави.

актах: напрями удосконалення. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2016. № 1 (23). С. 6-13. URL.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n1.html>

3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник За ред. В.Д. Базилевича, 8-ме вид. Перероб. і доп. К.: Знання-Прес. 2012, С.235-238.
4. Економічна теорія: політична економія: Навчальний посібник За заг. ред. М. І. Зверякова. Одеса: Атлант, 2014. 338 с.
5. Ісакова Н. П., Данькевич Л.Р. Земельна рента та її форми у сільському господарстві України. *Научные труды Sworld*, 2015. №2. С. 40-47
6. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
7. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств (наказ Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
8. Політична економія. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова, К.: Академвидав. 2007, С.249-254.
9. Федоренко В.Г., Діденко О.М., Руженський М.М., Іткін О.Ф., Політична економія: Підручник За ред. В.Г.Федоренка К.:Алерта, 2008. С.149-155..
10. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
11. Чорна Л. О. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
12. Щетинін А.І. Політична економія. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. С.149-163

II. РИНКОВІ СТРУКТУРИ ТА РИНКИ РЕСУРСІВ, ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКОВОЇ СИСТЕМИ

Тема 8. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин. Підприємництво та основні форми його організації

Дискусійні питання

1. Економічна сутність домогосподарства.
2. Фірма, її функції та організаційна структура. Види фірм.
3. Підприємництво, його умови та організаційні форми.
4. Об'єкти та суб'єкти підприємницької діяльності. Види підприємництва.

Основні поняття

Підприємництво, бізнес, об'єкти та суб'єкти підприємства, фізична та юридична особа, класична та інноваційна модель підприємства; велике, середнє і мале підприємство; фірма, фрайчайзинг, венчурна фірма, сімейне підприємство, товариство (партнерство), товариство з обмеженою відповідальністю, повне товариство (партнерство), командитне товариство, корпорація, ВАТ, ЗАТ, державне підприємство, приватне підприємство, колективне та кооперативне підприємство, спільне підприємство, асоціація, консорціум, концерн, холдінг, промислово-фінансова група, домогосподарство.

Контрольні питання

1. Що таке підприємницька діяльність?
2. В чому економічна суть підприємства?
3. Поясніть різницю між фізичною та юридичною особою?
4. Які види підприємств Ви знаєте?
5. Якими є складові економічного середовища діяльності підприємства в умовах ринкового господарства?

- б) обсяг товарних запасів в обробній промисловості;
- в) обсяг ВВП;
- г) середня тривалість робочого тижня?

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Сучасна структурна та інвестиційна політика.
2. Теорії економічних циклів.
3. Циклічність економічного розвитку, її природа та методи сучасного регулювання.

Список рекомендованої літератури

1. Економічна теорія: навч. посіб. / [Л. С. Шевченко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 267 с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / [О. В. Стефанишин та ін.] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
3. Економічна теорія: навч. посіб. / Н. Г. Ушакова [та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2015. 241 с.
4. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. 2-ге вид. К. : Знання, 2013. 494 с.
5. Калетнік Г. М., Мазур А. Г. Науково-теоретичні засади формування та розвитку людського капіталу в сільських територіях. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016р. № 10. С. 7-25.
6. Кудінова А. В. Суспільне відтворення в глобальній економіці: ключові детермінанти трансформації. *Бізнес Інформ*. 2015. № 5. С. 29-33.
7. Новікова Н. Л. Вплив економічних інтересів на розширене відтворення в аграрній сфері. *АгроСвіт* :

- а) включає тільки живу працю і не враховує минулу;
 - б) включає багаторазовий облік вартості ресурсів;
 - в) не враховує внесок невиробничої сфери створення суспільного продукту;
 - г) враховує упредметнену працю не в повному обсязі.
6. Об'єктами суспільного відтворення є:
- а) матеріальні блага;
 - б) економічні блага;
 - в) неекономічні блага;
 - г) робоча сила;
 - д) виробничі відносини;
 - е) навколишнє середовище.
7. Матеріальною основою періодичності середніх циклів є:
- а) необхідність оновлення основного капіталу;
 - б) необхідність відновлення рівноваги на споживчому ринку;
 - в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
 - г) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури.
8. Матеріальною основою малих циклів є:
- а) необхідність оновлення основного капіталу;
 - б) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
 - в) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури.
 - г) усі відповіді неправильні.
9. Матеріальною основою великого циклу є:
- а) необхідність оновлення основного капіталу;
 - б) необхідність зміни базових технологій і поколінь машин та оновлення об'єктів інфраструктури;
 - в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку.
 - г) усі відповіді правильні.
10. Значення якого з наведених показників знижується після настання фази підйому і зростає після настання фази падіння:
- а) курси цінних паперів;

Тести

1. Домогосподарство виконує такі функції:
 - а) основного постачальника ресурсів;
 - б) постачальника грошових ресурсів;
 - в) покупця акцій та облігацій;
 - г) споживача благ.
2. Споживчий надлишок – це:
 - а) те, що споживається понад міру;
 - б) наслідок дії закону граничної корисності;
 - в) додаткова вигода для домогосподарств;
 - г) різниця між загальною корисністю блага і його ринковою вартістю.
3. Домогосподарства здійснюють заощадження за рахунок:
 - а) сукупного доходу;
 - б) частини одержаного ними доходу;
 - в) заробітної плати;
 - г) прибутку;
 - д) усі відповіді хибні.
4. Джерелами доходів домогосподарств є:
 - а) зарплата;
 - б) доходи від індивідуальної трудової діяльності;
 - в) соціальні виплати, субсидії;
 - г) відсоток на вкладені в банк позики;
 - д) дивіденд;
 - е) валютні надходження;
 - е) сальдо торгового балансу.
5. Заощадження доходів домогосподарствами – це:
 - а) захист доходів;
 - б) бажання покращити фінансову забезпеченість домогосподарства;
 - в) спекуляція на біржі (придбання цінних паперів);
 - г) прагнення забезпечити себе на «чорний день»
6. Яка функція підприємства проявляється у впровадженні

- нових технологій з метою підвищення конкурентоспроможності продукції:
- а) економічна функція;
 - б) соціальна функція;
 - в) виробничо-технологічна функція;
 - г) технологічна функція?
7. Яка функція підприємства проявляється у впровадженні мір для зниження собівартості продукції:
- а) економічна функція;
 - б) соціальна функція;
 - в) виробничо-технологічна функція;
 - г) технологічна функція?
8. Організаційні форми бізнесу - це:
- а) Великі, середні і малі підприємства;
 - б) Одноосібне володіння, партнерство (товариство) і корпорація;
 - в) Приватні і державні підприємства;
 - г) Жодна з наведених відповідей не є правильною.
9. Акціонерне товариство - це:
- а) Об'єднання людей, які ведуть спільну господарську діяльність;
 - б) Колектив співвласників, кожний із яких володіє акціями;
 - в) Колектив співвласників, частина яких володіє акціями;
 - г) Велике підприємство, яке засноване на спільній державній і приватній власності.
10. Відповідальність усіх власників підприємства є необмеженою у:
- а) Повному товаристві;
 - б) Змішаному товаристві;
 - в) Товаристві з обмеженою відповідальністю;
 - г) Акціонерному товаристві.

8. У чому полягає особливість сучасного стану безробіття в Україні?
9. Що таке система соціального захисту населення у сфері зайнятості?

Тести

- Яке вираження являє собою, з погляду К.Маркса, вартість сукупного суспільного продукту?
 - а) $I(c + \Delta c) + II(c + \Delta c)$;
 - б) $I(v + m) + II(v + m)$;
 - в) $I(c + v + m)$;
 - г) $I(c + v + m) + II(c + v + m)$.
- Вкажіть критерій розподілу суспільного виробництва на два підрозділи:
 - а) роль у процесі створення вартості;
 - б) роль у процесі відтворення робочої сили;
 - в) роль у процесі суспільного виробництва;
 - г) усі попередні відповіді неправильні.
- Який з результативних показників суспільного відтворення включає повторний рахунок:
 - а) ВВП;
 - б) ВВП;
 - в) ССП;
 - г) національний дохід;
 - д) національне багатство.
- Який вираз, з погляду К.Маркса, являє собою національний дохід:
 - а) $I(c + v + m)$
 - б) $II(c + v + m)$
 - в) $I(c + v + m) + II(c + v + m)$
 - г) $I(v + m) + II(v + m)$
 - д) $I(c + \Delta c) + II(c + \Delta c)$.
- Основний недолік показника «ССП» полягає в тому, що він:

фази.

5. Економічні кризи та їх соціально-економічні наслідки.

Основні поняття

Відтворення просте і розширене, індивідуальне і суспільне відтворення, пропорційність, екстенсивний і інтенсивний тип розширеного відтворення, інтенсифікація економіки, сукупний суспільний продукт (ССП), фонд заміщення, фонд споживання, фонд нагромадження, I підрозділ – виробництво засобів виробництва, II підрозділ – виробництво предметів споживання, реалізація ССП, нагромадження, інвестиції, капітальні вкладення, валові та чисті капіталовкладення, виробниче і невиробниче нагромадження, норма нагромадження, зайнятість населення, повна зайнятість, ринок робочої сили, безробіття, рівень безробіття, природне і вимушене безробіття, циклічність відтворення, промисловий (економічний) цикл, середні і малі цикли, фази циклу, криза, депресія, поживавлення, піднесення (зростання), економічна рівновага, грошові кризи.

Контрольні питання

1. Що таке суспільне відтворення і які його основні види?
2. В чому полягає проблема реалізації сукупного продукту?
3. Назвіть умови реалізації сукупного суспільного продукту при розширеному відтворенні.
4. У чому суть нагромадження? Які його види та джерела?
5. Що таке зайнятість населення? Чим визначається її форми і види?
6. Визначте суть безробіття як соціально-економічного явища.
7. Які основні форми безробіття і як вони пов'язані між собою?

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Механізм реалізації підприємництва як форми економічної діяльності.
2. Сучасні форми підприємств та особливості їх функціонування.

Список рекомендованої літератури

1. Богиня Д. П., Бурлуцький С. В. Домогосподарство: гомеостатичний підхід. *Економічна теорія*, 2014 р., № 4, С. 60-71
2. Брояка А.А. Поведінка споживача в сучасній ринковій економіці. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №4 . С. 32-40.
3. Брояка А.А. Вплив соціально-економічних чинників на формування споживчого попиту. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №6. С. 27-38.
4. Великі проблеми малого бізнесу. оцінка реалізації стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та подальші напрями політики. Системний звіт. URL: https://boi.org.ua/media/uploads/system_bigproblemssmalbusiness/3_2020_system_ua.pdf
5. Варналій З.П. Конкуренція і підприємництво : монографія; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання України, 2015. 463 с
6. Дзюбик С.Д. , Ривак О.С. Основи економічної теорії: Навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. К., 2014. 423 с.
7. Економічна теорія: Політекономія: Підручник За ред. В.Д. Базилевича, 8-ме вид. Перероб. і доп. К.: Знання-Прес. 2012, С.235-238.
8. Економічна теорія: політична економія: Навчальний

посібник За заг. ред. М. І. Зверькова. Одеса: Атлант, 2014. 338 с.

9. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
10. Кашуба О. М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка та держава*. №6, 2015. С. 103-106.
11. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
12. Основи економічної теорії: Навч. посіб. за ред П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К. : Каравела, 2016. 448 с.

Тема 9. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента

Дискусійні питання

1. Суб'єкти й об'єкти підприємницької діяльності у сільському господарстві. Земля як основний засіб сільськогосподарського виробництва.
2. Форми власності на землю і форми землекористування.
3. Рентні відносини. Види ренти. Орендна плата. Ціна землі.
4. Агропромислова інтеграція та її форми.
5. Форми прибутку та позичковий процент.

Контрольні питання

1. Хто може бути суб'єктом підприємницької діяльності у сільському господарстві?
2. В чому полягає особливість використання об'єктів підприємницької діяльності в аграрному секторі?
3. Назвіть форми власності на землю. Які форми

та практики . 2017. №12. С. 68 – 79.

16. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії. Підручник. 2-ге видання. К.: Алерта, 2012. 520 с.
17. Феняк Л.А. Формування ринку землі на сучасному етапі. *Зб. наук. пр. Вінницького нац. аграр. університету. Серія «Економічні науки»*. 2011. №53. С. 53-57.
18. Хаєцька О. П. Формування й ефективне функціонування організаційно-економічного механізму цукробурякового виробництва. *Агросвіт*. 2016. № 17. С. 37-43
19. Хаєцька О.П. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності агропромислових ринків. Міжнародна науково-практична конференція «Міжрегіональна взаємодія логістичних систем в умовах трансформації економіки». Умань. 18-19 травня 2018 року. С.117-121.
20. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії : Навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
21. Чорна Л. О. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>

Тема 10. Суспільне відтворення та його циклічність. Суспільний продукт і його основні форми

Дискусійні питання

1. Відтворення, його суть види і типи.
2. Реалізація сукупного суспільного продукту і пропорції суспільного відтворення.
3. Нагромадження як матеріальна основа розширеного відтворення. Види нагромадження.
4. Циклічність суспільного відтворення. Види циклів, їх

Знання, 2012. 702 с.

6. Економічна теорія: політична економія: Навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Зверькова. Одеса: Атлант, 2014. 338 с.
7. Ісакова Н. П., Данькевич Л.Р. Земельна рента та її форми у сільському господарстві України. *Научные труды Sworld*, 2015. №2. С. 40-47
8. Калетнік Г. М., Мазур А. Г. Науково-теоретичні засади формування та розвитку людського капіталу в сільських територіях. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 10. С. 7-25
9. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій / І. В. Кокарев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
10. Кудренко Н.В. Маслюченко Д.І. Формування і розподіл прибутку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип.. 20, 2017. С. 982-985.
11. Майборода О.Є., Сукрушева А.О., Куліш Є.В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. Випуск № 10. 2017. С. 310-313.
12. Новікова Н. Л. Вплив економічних інтересів на розширене відтворення в аграрній сфері. *АгроСвіт* : Науково-практичний журнал. 2015. № 16. С. 10-16.
13. Павлова Г. Є. Особливості аграрного сектора в національній економіці. *Ефективна економіка*. URL: www.economy.nayka.com.ua
14. Політична економія : навч.-метод. посібник / І. І. Помінова. Х. : MONOGRAF, 2016. 268 с.
15. Токарчук Д.М. Зайнятість сільського населення та диверсифікація сільської економіки як шлях до покращення її стану. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки*

землекористування Ви знаєте?

4. Що таке аграрні відносини?
5. Назвіть причину, умови виникнення та джерело диференціальної земельної ренти І і ІІ виду.
6. Поясніть причину та умови виникнення абсолютної земельної ренти.
7. Поясніть суть та особливості агропромислової інтеграції.
8. Поясніть сутність поняття «підприємницький дохід».

Тести

1. Яка земельна рента сплачується з усіх ділянок землі:
 - а) монопольна рента;
 - б) диференційна рента;
 - в) абсолютна рента;
 - г) загальна рента?
2. До ренто утворюючих чинників не відноситься:
 - а) родючість землі;
 - б) місцезнаходження ділянки;
 - в) час;
 - г) немає правильної відповіді.
3. Диференційну ренту І отримує:
 - а) землевласник;
 - б) фермер-орендар;
 - в) наймані робітники;
 - г) правильної відповіді немає.
4. На які витрати орієнтується ціноутворення на продукцію землеробства:
 - а) бухгалтерські витрати;
 - б) індивідуальні економічні витрати, які складаються на середніх землях;
 - в) індивідуальні економічні витрати, які складаються на кращих землях;
 - г) індивідуальні економічні витрати, які складаються на

- гірших землях?
5. Які види земельної ренти отримує власник кращої земельної ділянки:
- а) абсолютну і монопольну земельну ренту;
 - б) абсолютну і диференційну земельну ренту I;
 - в) абсолютну і диференційну земельну ренту II;
 - г) монопольну і диференційну земельну ренту II?
6. Джерелом якого виду ренти є переплата споживачів рідких продуктів, які вирощуються на землях з особливими природними умовами:
- а) монопольна рента;
 - б) диференційна рента I;
 - в) абсолютна рента;
 - г) диференційна рента II?
7. При розрахунку ціни землі береться до уваги:
- а) норма прибутку у провислості;
 - б) норма додаткової вартості;
 - в) відсоток по кредиту;
 - г) відсоток по депозиту.
8. Який вид земельної ренти отримують в результаті інтенсифікації сільськогосподарського виробництва:
- а) монопольна рента;
 - б) диференційна рента I;
 - в) абсолютна рента;
 - г) диференційна рента II?
9. Який економіст вперше виділив два основних рентоутворюючих чинники:
- а) А. Сміт;
 - б) К. Маркс;
 - в) Дж. М. Кейнс
 - г) Д. Рікардо?
10. Абсолютна земельна рента –це:
- а) різниця між індивідуальними витратами на одиницю продукції на покращених землях і суспільно-

- необхідними витратами на гірших землях;
- б) різниця між суспільною та індивідуальною вартістю товару;
- в) різниця між ринковою вартістю продукції і ціною виробництва;
- г) правильною відповіді немає.

Проблемно-пошукові завдання для фіксованих виступів

1. Необхідність та особливості проведення аграрної реформи в Україні.
2. Досвід проведення земельної реформи в країнах Центральної та Східної Європи.

Список рекомендованої літератури

1. Брояка А.А. Адаптація зовнішньоторговельної діяльності аграрних підприємств до сучасних економічних умов. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. №. 4/2. С. 14-20.
2. Брояка А.А. Формування державної аграрної політики щодо експорту та імпорту сільськогосподарської продукції. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки»*. Вінниця, 2012. Т. 4, № 1 (56). С. 203– 210.
3. Бурлака Н.І. Балтремус О.М. Стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 31-38
4. Гончарук І. В., Томашук І. В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С. 19-30
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К.,